

ABECEDA ZANIMANJA

ADMINISTRATOR RAČUNARSKIH MREŽA (4)

Vrši umrežavanje i održavanje računarske opreme. Nadzire, održava i otklanja greške na računar-skoj opremi i mrežama, vrši zamenu neispravnih komponenti. Bavi se zaštitom mreže i podataka, privatnosti i autorizacijom pristupa korisnika pojedinim delovima sistema. Predlaže promene da bi unapredio sistemsku i mrežnu konfiguraciju. Može raditi na radnim mestima mrežnih administratora ili tehničara za održavanje računarskih sistema. Radi u veštački osvetljenom, zatvorenom prostoru, uglavnom sedeći. Zbog dugotrajnog rada ispred monitora, posao je posebno naporan za oči, kičmu i zglobove ruku.

ARANŽER U TRGOVINI (4)

Aranžer u trgovini je stručnjak za osmišljavanje načina da se izložena roba dopadne kupcima. U manjim prodavnicama, uz poslove aranžiranja izloga i enterijera, najčešće obavlja i poslove pro-davca. Ukoliko radi pri velikim trgovinskim lancima, moguća su periodična putovanja radi aranžiranja izloga. Budući da se u okviru ovog obrazovnog profila uči crtanje i oblikovanje, perspektiva i projektovanje, to može biti dobra osnova za upis na fakultete likovnih i primenjenih umetnosti.

ARMIRAČ-BETONIRAC (3)

Pretežno radi na građevinama, a posao se sastoji od ugradnje armatura u elemente i konstrukcije od betona. Armature se izrađuju od armaturnog gvožđa i postavljaju se u temelje, stubove, ograde, stepenice, liftove i druge konstrukcije, kako bi beton bio čvrst, ali istovremeno i elastičan. Kada se postave, armature se „zalivaju“ smesom za beton, te je posao armirača blizak zanimanju betonirca. Da bi armirač znao na koji način i gde treba da postavi armature, neophodno je da ima uvid u projekat konstrukcije na kojoj radi. Armirač najčešće radi na gradilištima (ređe u pogonima), na otvorenom prostoru, izložen različitim vremenskim uslovima i radu na visini.

AUTOELEKTRIČAR (3)

Ugrađuje, održava i popravlja električne uređaje i opremu, električne instalacije, svetlosne i signalne uređaje (svećice, generator, dinamo, razvodnik paljenja, akumulator i dr.) na motornim vozilima i radnim mašinama. Ispituje i zamenjuje elektronske komponente za kočnice, upravljački mehanizam, klimatske uređaje i elektronske sklopove kojima se reguliše ubrizgavanje goriva. Radi u radionici ili napolju, pretežno stojeći i u povijenom položaju.

AUTOMEHANIČAR (3)

Obavlja tekuće održavanje i popravku motornih vozila. Proverava ispravnost vozila i utvrđuje uzrok kvara. Opravku najčešće obavlja zamenom neispravnih delova motora, kočionog, uprav-ljačkog i ostalih mehaničkih sistema motornih vozila. Pored toga, održava električne uređaje na motoru. Proverava funkcionisanje popravljenog (zamenjenog) dela i vozila u celini. Može da radi u auto-servisima i radionicama preduzeća koja imaju vozni park. Tada popravlja različite vrste vozila, a u fabrikama za proizvodnju automobila radi specijalizovan posao za određeni deo i tip automobila. Može da radi i u prodavnici autodelova. Radi, po pravilu, u zatvorenom prostoru. Položaj tela prilagođava položaju kvara na vozilu, te često radi u ležećem položaju. Tokom školo-vanja postoji mogućnost da se obuču za vožnju za „B“ ili „C“ kategoriju.

AVIOTEHNIČAR ZA ELEKTRONSKU OPREMU VAZDUHOPLOVA (4)

Odgovoran je za spremnost i efikasnost vazduhoplova i sigurnost pilota Vojske Srbije. Održava strukture i pogonske grupe vazduhoplova. Obavlja prepoletne preglede borbenih vazduho-plova. Posедуje određena stručna znanja i poznaje elemente letelica, alate i merenja, konstruk-cije i sisteme klipnih motora, strukturu i konstrukciju aviona, električnu i elektronsku opremu, aerodinamiku, strukturu i sisteme helikoptera, konstrukciju i sisteme turbomlaznih aviona, hidro-pneumatske sisteme aviona...

AVIOTEHNIČAR (4)

Radi u službi tehničke pripreme na održavanju aviona i drugih vazduhoplova, vodi računa o ele-mentima, strukturi i pogonu aviona. Pre poletanja proverava ispravnost vazduhoplova u celini i pojedinih njegovih delova. Proverava uređaje i instalacije u pilotskoj i putničkoj kabini, kontroliše spoljne površine trupa, repa, protivpožarnih instalacija, rad motora... U slučaju uočene neisprav-nosti popravlja na licu mesta ili po potrebi demontira neispravan uređaj, upućuje ga u radionicu na popravku, a zatim ugrađuje novi i proverava njegovu ispravnost. Radi u zatvorenom (hangari) ili na otvorenom prostoru, povremeno na visini. Prilikom izbora ovog zanimanja treba voditi ra-čuna o tome da se rad odvija u zatvorenom prostoru, uz buku.

BANKARSKI SLUŽBENIK (4)

Obavlja poslove vezane uz dinarske i devizne račune stanovništva i pravnih lica, poslove sa trezo-rom i sefovima, hartijama od vrednosti, gotovinom itd. Sprovodi različite vrste knjiženja i drugih procedura banke ili finansijske organizacije u kojoj radi, na primer štedionice, štedno-kreditne zadruge, pošte. Rad s novcem zahteva

znatnu pažnju i usredsređenost na posao zbog izrazite odgovornosti koja podrazumeva i stalnu i strogu kontrolu rada. Ukoliko se radi na šalteru, potrebno je strpljenje, jer se pored osnovnih poslova klijentima daju različite informacije i uputstva. Ponekad se radi u smenama.

BRAVAR / MAŠINBRAVAR (3)

Izrađuje i popravlja rezni i stezni alat, ograde, brave, ključeve, mehanizme za vrata i prozore... Obrađuje limove, profile i cevi, izrađuje metalni nameštaj. Vršiti montažne radove na građevinskim objek-tima. Upoznaje se s tehničkom dokumentacijom i na osnovu nje vrši izbor alata i materijala, obrađuje metalne predmete rezanjem, bušenjem, varenjem... Pri radu koristi pneumatski čekić, bušilicu, apa-rate za zavarivanje, ručni i merni alat, pribor za održavanje. Radi u zatvorenom ili na otvorenom pro-storu, često na visini. Obavlja održavanje i popravku alatnih mašina, opreme, uređaja i instalacija.

BRODOVOĐA (3)

Upravlja plovidbom i manevriše, određuje kurs i brzinu plovidbe broda, vodeći brigu o vremen-skim uslovima (smanjenoj vidljivosti, uzburkanosti reke/mora, jačini vetra) i vrši signalizaciju osta-lim brodovima o svom prisustvu. U slučaju havarije i potonuća broda, odgovoran je za spasava-nje putnika, brodske posade ili tereta. Vodi brodski dnevnik o kretanju broda i prevozu tereta. Radi na otvorenom i u zatvorenom prostoru. Njegovo radno vreme je specifično: radi više me-seci, odvojeno od mesta stanovanja i svoje porodice.

CVEĆAR-VRTLAR (3)

Gaji, nabavlja i / ili prodaje sve vrste cveća. Od rezanog cveća i zelenog rastinja oblikuje cvetne aranžmane i bukete. Vrtlar uređuje i održava vrtove i zelene površine, parkove, sportske terene i prostore drugih javnih površina. Sadi drveće, ukrasno rastinje, cveće. Održava i kosi travnjake, šiša živice i ukrasno grmlje, potkresuje grane stabala. Đubri i štiti drveće i cveće od bolesti i štetočina, leči bolesno rastinje i zamenjuje sadnice. Radi na otvorenom i u zatvorenom prostoru.

DEKORATER ZIDNIH POVRŠINA (3)

Obrađuje zidove tako što priprema površine, premazuje ih odgovarajućim sredstvima – kreči, boji, farba unutrašnje i spoljašnje površine zgrada. Oslikava i ukrašava tremove, hodnike, stepeni-šta. Lepi tapete; izvodi gipsarske radove. Radi u otvorenom, poluzatvorenom i zatvorenom pro-storu, po potrebi na visini – na skelama i merdevinama.

DIZAJNER ODEĆE (4)

Osmišljava izgled odevnih predmeta imajući u vidu njihovu namenu (npr. svakodnevna, svečana, radna, sportska, zaštitna odeća itd.), vrstu i svojstva tkanine itd. Na osnovu idejnog rešenja mode-luje i daje uputstva ili samostalno izrađuje odevne predmete ili modne detalje. Odeća se može izrađivati kao unikatna, serijska, u kolekcijama, itd. Može raditi u samostalnom krojačkom salonu, ali i kao član tima u proizvodnom procesu većeg obima.

DIZAJNER PROIZVODA OD KOŽE (4)

Osmišljava izgled različitih predmeta od kože (odeća, obuća, kožna galanterija i različiti predmeti za široku upotrebu). Na osnovu idejnog rešenja, modeluje i daje uputstva ili samostalno izrađuje predmete od kože. Potrebno je poznavanje tehnologije kako bi predmeti od kože bili lepi i funkcionalni. Predmeti od kože mogu se izrađivati kao unikati ili u seriji. Dizajner proizvoda od kože može raditi samostalno i kao član tima u proizvodnom procesu većeg obima. Jedan od stručnih predmeta ovog oglednog obrazovnog profila jeste i italijanski jezik.

DIZAJNER TEKSTILNIH MATERIJALA TEHNIČAR DIZAJNA TEKSTILA (4)

Osmišljava izgled tekstilnih materijala: njihovu boju, nijansu, dezen, teksturu, prepletaj i slično. Idejna rešenja koja izrađuje primerena su tekstilu različitih namena (odevni tekstil, dekorativni tekstil za opremanje enterijera, umetnički predmeti od tekstila...). Poznaje osobine različitih vrsta tkanina i pletenina, tehnologiju izrade i oplemenjivanja tekstilnih materijala u industrijskoj proizvodnji. Može i samostalno da izrađuje tekstilne materijale za odevne i dekorativne predmete. Poznaje osobine različitih vrsta tkanina i tehnike kao što su tkanje, slikanje na tekstilu, štampa tekstila i drugo, te može da izrađuje i unikatne tekstilne predmete.

DIZAJNER ZVUKA (4)

Uz znanja i alate iz raznih multimedijalnih oblasti (film, TV, radio, pozorište, računari, internet,...) dizajneri zvuka mogu samostalno da snimaju, uobličavaju, „miksuju“ i aranžiraju muzičke priloge za potrebe različitih medija, a mogu i da komponuju manje muzičke oblike. Dizajneri zvuka mogu da obavljaju poslove muzičkog producenta, muzičkog saradnika, tonskog snimatelja, tonskog snimatelja muzike, mikromana, kompozitora kratkih formi za radio, televiziju i druge medije.

DRVOREZBAR (4)

Drvorezbar obrađuje drvo tehnikom drvoreza. Pored ostalog izrađuje nameštaj, ukrasne predmete, drvnu galanteriju, krstove, ikone, delove ikonostasa i drugo. Pored poznavanja materijala i spretnog rukovanja alatom, potrebno je dobro planiranje i smisao za umetnost. U pitanju je umetnički obrazovni profil te se za upis polaže poseban prijemni ispit.

EKONOMSKI TEHNIČAR (4)

Obavlja knjigovodstvene, računovodstvene, finansijske, komercijalne, ili jedan deo poslova u oblasti marketinga i istraživanja tržišta. Vodi blagajničko poslovanje, popunjava knjigovodstvena dokumenta, knjiži poslovne promene, sastavlja izveštaj o poslovanju. Po potrebi obavlja gotovinski i bezgotovinski platni promet. Radi uglavnom u kancelariji ili na šalteru, sedeći, uz upotrebu računara. Osim snalaženja s brojevima, za uspeh u ovom zanimanju važni su odgovornost, tačnost, sistematičnost i razvijene veštine komunikacije.

ELEKTROINSTALATER (3)

Postavlja, otklanja kvarove i održava električne vodove, instalacije i priključke za potrošače električne energije: rasvetu, električne uređaje i opremu i dr., pri čemu se služi šemama. Ugrađuje ili zamenjuje strujomere, osigurače, automate, sklopke, uređaje za obezbeđenje i merenje. Kontroliše potrošnju električne energije i ispravnost instalacija i vodova. Povremeno se penje na električne stubove i trafoe. Povezuje ili odvaja instalacije i vodove od mrežnog napona. Radi u zatvorenim, poluotvorenim i otvorenim prostorima, pretežno u stojećem položaju, a po potrebi i na visini.

ELEKTROMEHANIČAR ZA TERMIČKE I RASHLADNE UREĐAJE (3)

Održava i popravlja elektroenergetske mašine i uređaje. Radi sa kućnim aparatima i uređajima (električni štednjak, frižider, zamrzivač...) kao i sa industrijskim termičkim i rashladnim uređajima. Pregleda i zamenjuje elektroenergetske i elektronske delove, kompresore, kondenzatore, elektro-motore i sklopove u vezi sa rashladnim sistemima i termodinamikom. Radi u zatvorenim prostorima, najčešće radionicama. Položaj tela mora da prilagođava položaju mašina i aparata.

ELEKTROMONTER MREŽA I POSTROJENJA (3)

Bavi se postavljanjem i održavanjem instalacija i električne mreže niskog i visokog napona. Mreže mogu biti nadzemne i podzemne. Služe za rasvetu naselja i puteva, za grejanje, klimatizaciju... Postavlja razvodne ormane i posebne mreže za zaštitu od električnog udara, održava transformatorske i komandne stanice, dalekovode i ostale elektroenergetske sisteme. Takođe, obavlja de-montažu. Potrebno je da bude spretn, oprezn i veoma odgovoran. Uglavnom radi u timu i pod raznim vremenskim uslovima. Radno vreme često se prilagođava zahtevima posla. Može da radi u raznim preduzećima, servisima i u elektroprivredi Srbije. Takođe, može da osnuje sopstveni servis ili firmu, ili da razvija posao u trgovini elektroopreme.

ELEKTROTEHNIČAR ENERGETIKE (4)

Organizuje, prati, nadzire i učestvuje u radu na izgradnji, rekonstrukciji i održavanju elektroenergetskih nadzemnih i podzemnih vodova, kontaktnih mreža, transformatorskih stanica, instalacija jake struje i uličnog osvetljenja. Nadgleda i

montira elektroinstalaciju u zgradama, otkriva i otklanja kvarove na elektroenergetskim objektima. Izrađuje i priprema tehničku dokumentaciju i normative materijala. Radi u zatvorenom prostoru i na terenu, sedeći i u pokretu (po potrebi na vi-sini), zavisno od vrste posla.

ELEKTROTEHNIČAR MULTIMEDIJA (4)

Održava digitalne i analogne audio i video uređaje (kamere, kamkordere, TV prijemnike i monitore, audio i video plejere i dr.) Radi u radio i TV centrima i studijima (rad s kamerom, kontrola svetla, tonska režija itd.) Postavlja i održava interne, satelitske i kablovske televizije i obavlja poslove provajderskih kuća, za pružanje različitih telekomunikacionih usluga. Primenjuje savremene softverske multimedijalne alate u audio i video produkciji, marketingu (oglašavanje, reklame) grafičkom i veb-dizajnu, tehničkoj podršci za multimedijalne prezentacije u elektronskim i štampanim medijima. Obavlja i poslove u oblasti video-nadzora, elektronske kontrole i obezbeđenja u industriji, saobraćaju, medicini.... Radi u zatvorenom i veštački osvetljenom prostoru, uglavnom sedeći.

ELEKTROTEHNIČAR PROCESNOG UPRAVLJANJA (4)

Elektrotehničar procesnog upravljanja programira računare da upravljaju procesima kao što su grejanje i hlađenje, rad sigurnosnih i alarmnih uređaja, rad semafora, kontrola i pakovanje proizvoda, izazivanje scenskih efekata itd. Ovi sistemi se primenjuju u mnogim oblastima proizvodnje, kontrole, nadzora i održavanja. To su na primer elektroprivreda, pogoni u industrijskoj proizvodnji, razni objekti za regulisanje i kontrolu saobraćaja, medicinske ustanove, ustanove kulture i zabave, hoteli itd. Programiraju i mikroracunare ugrađene u različite displeje, bilborde, kamere, mobilne telefone, alate i druge uređaje. Potrebno je da dobro poznaje i primenjuje elektrotehniku i najsavremenija tehnička dostignuća iz elektronike, računarske tehnike, automatskog upravljanja i regulacije za rad u svim granama privrede.

ELEKTROTEHNIČAR RAČUNARA (4)

Održava i servisira računare, računarske sisteme i opremu. Sklapa i rasklapa računar, proverava ispravnost računarskih komponenti, utvrđuje kvarove i vrši zamenu računarskih delova. Nabavlja komponente (matična ploča, procesor, memorija, grafička kartica, hard disk i dr.). Osim rada na hardveru, vrši različite

instalacije i podešavanja (npr. instalira operativne sisteme, antivirusne programe, instalira i podešava različite aplikativne programe, podešava internet itd.), umrežava računare i sl. Poznaje programske jezike, koristi merne instrumente i alate. Pošto se ova tehnologija izuzetno brzo menja, važno je da stalno prati i po potrebi primenjuje sve što je novo u struci. Posao uglavnom obavlja sedeći. Može raditi u servisima i preduzećima na poslovima servisera, lica zaduženog za održavanje računarskih mreža i sl. Radi u veštački osvetljenom, zatvorenom prostoru, uglavnom sedeći. Zbog dugotrajnog rada ispred monitora, posao je posebno naporan za oči, kičmu i zglobove ruku.

ELEKTROTEHNIČAR TELEKOMUNIKACIJA (4)

Instalira i održava telekomunikacionu opremu i uređaje fiksne i mobilne telefonije, kablovske televizije i interneta, satelitske komunikacije itd. Nadgleda polaganje, montažu i ugrađivanje tele-komunikacionih kablova i mreža korisnika. Održava telefonske sisteme i kablovske mreže: testira uređaje i opremu, otklanja smetnje i kvarove u okviru telekomunikacione mreže. Može instalirati i održavati opremu računarskih mreža. Radi i u zatvorenom i na otvorenom prostoru, po potrebi i na visini. Često stoji tokom rada. Osim zapošljavanja u telekomunikacionim firmama, elektrotehničari telekomunikacija mogu raditi u različitim preduzećima i ustanovama (pošte, banke, radio, televizija itd.)

ELEKTROTEHNIČAR ZA ELEKTRONIKU (4)

Izrađuje, montira i održava elektronske komponente i sklopove na audio i video uređajima, televizorima, radiotehničkoj opremi, radarima, opremi za kontrolu proizvodnih procesa, medicinskoj opremi i sl. Kontroliše i ispituje materijale, proizvode, uređaje. Ukoliko radi u industriji, priprema tehničku dokumentaciju i vrši operativno planiranje i praćenje proizvodnje. Najčešće radi u zatvorenom prostoru, radionicama, servisima i proizvodnim halama, sedeći, ali po potrebi položaj tela mora da prilagođava položaju uređaja.

FARMACEUTSKI TEHNIČAR (4)

Posao farmaceutskog tehničara razlikuje se u zavisnosti od područja rada. Sve poslove obavlja pod nadzorom farmaceuta. U apoteci asistira u izdavanju bezreceptnih lekova i drugih lekovitih preparata, savetuje korisnike o načinu njihove upotrebe. Brine o prijemu, pravilnom skladištenju i čuvanju svih artikala apoteke i kontroliše rok trajanja. Učestvuje u pripremi lekovitih preparata, mešavina čajeva, krema i masti po standardnim receptima. U laboratoriji priprema i kontroliše laboratorijsku opremu i supstance i sprovodi različite fizičko-hemijske i biološke analize i mere-nja. Stara se o pravilnom skladištenju laboratorijskih

uzoraka i vodi laboratorijski dnevnik aktivno-sti. U proizvodnji priprema sirovine za izradu farmaceutskih i kozmetičkih preparata. Proverava ispravnost aparata, pribora i instrumenata za izradu lekovitih preparata i vrši kontrolu klimatskih i higijenskih uslova u skladu sa standardima. Nadzire tehnološke faze u proizvodnji, uzima uzorke za kontrolu kvaliteta i vodi farmaceutsku dokumentaciju. Radi u zatvorenom i veštački osvetljenom prostoru. Moguća je prisutnost isparenja i kontakt sa supstancama štetnim po zdravlje, pa je potrebna upotreba zaštitne opreme.

FINANSIJSKI ADMINISTRATOR (4)

Finansijski administrator obavlja različite finansijske poslove (platni promet, obračun i knjiženje dokumentacije, obračun troškova poslovanja, rashoda i prihoda firme, evidentiranje plaćenih faktura, obračunavanje poreza i doprinosa na zarade, kontrola arhiviranje itd.) Finansijski administrator priprema i izrađuje različite izveštaje, popunjava i kontroliše ispravnost dokumentacije (računa, spiskova ugovora, priznanica), formira i vodi kartoteku i datoteku, a može obavljati i druge administrativne poslove. Posao obavlja u zatvorenom prostoru, u kancelarijskim uslovima. U radu koristi računar i kancelarijsku opremu.

FIRMOPISAC (4)

Oblikuje i izrađuje natpise za firme i vozila, reklamne panoe, nalepnice, plakate, postere, kataloge i sl. Slovna rešenja oblikuje uz pomoć računara, ali i ručno, ispisujući ih na materijalima kao što je pleksiglas, PVC, staklo... Različitim štamparskim tehnikama može realizovati ideje oblikovane uz pomoć računara ili na drugi način. Na ovom profilu stiču se znanja kaligrafije (veština lepog pisanja koja se uči na osnovu starih rukopisnih pisama), koja se mogu kombinovati sa novim rešenjima i materijalima. Učenici se osposobljavaju da rade u programima Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, 3D Max.

FIZIOTERAPEUTSKI TEHNIČAR (4)

U dogovoru sa lekarom primenjuje razne postupke terapije primenom struje, toplote, hlađenja, ultrazvuka i masaže (ručno i uz pomoć raznih aparata) da bi se sprečile trajne posledice bolesti i ozleda. Povećava pokretljivost i ublažava bolove pacijentima, podučava ih i motiviše da sami vežbaju i služe se štakama, protezama, kolicima i drugim pomagalicama. Bolesnicima, deci i omladini daje savete o pravilnom kretanju i držanju tela. Radi u zatvorenoj prostoriji. Tokom masaže pril-

godava položaj svog tela položaju pacijenta i koristi fizičku snagu, kao i spretnost ruku i prstiju

FOTOGRAF (4)

Fotografiše i obrađuje crno-bele i fotomaterijale u boji. Koristi tradicionalnu i savremenu tehnologiju. Obavlja ceo proces, od fotografisanja do izrade fotografije. Poznaje različite tipove aparata i njihove mogućnosti uključujući i objektivne i ostalu potrebnu opremu. Kod digitalne fotografije fotograf na računaru može da menja boju, dimenzije, kontrast i sl. Fotografije može da koristi pri izradi različitih proizvoda, knjiga, postera, oglasnih panoa, reklamnog materijala. Zavisno od namene, fotograf osmišljava uslove fotografisanja. Po potrebi radi u timu (sve-tlost, rekviziti, stajling...). Može se specijalizovati za portrete, dokumentarnu fotografiju, modnu fotografiju itd. Radni uslovi zavise od mesta na kome je zaposlen. Kad fotografiše, može biti i u zatvorenom studiju i na otvorenom prostoru. Razvijanje filma i izrada tradicionalne fotografije obavlja se u zatvorenim mračnim komorama.

FRIZER MUŠKI I ŽENSKI (3)

Frizer pruža usluge usmerene na negu kose. Posao frizera uključuje pranje, šišanje, estetsko obli-kovanje kose žena i muškaraca. Frizer boji kosu, izbeljuje je ili nijansira, fenira, uvija ili ispravlja. Prilikom bojenja kose ili izvlačenja pramenova priprema hemikalije, nanosi ih na kosu, određuje vreme njihovog delovanja, ispira kosu i na nju nanosi zaštitne preparate. Muški frizer, pored brige o kosi, šiša i brije bradu, oblikuje brkove. Frizeri rade u zatvorenoj prostoriji, stojeći, tako da je poželjno da su u dobroj fizičkoj kondiciji. Treba da imaju i razvijen smisao za estetiku. Problem na radnom mestu mogu predstavljati snažni mirisi usled rada s hemikalijama.

GEODETSKI TEHNIČAR – GEOMETAR (4)

Izrađuje geodetske karte ili planove za potrebe projektovanja puteva, železnica, hidrograđevin-skih objekata, uređenja naselja... Planove pravi tako što na terenu prikuplja podatke snimanjem, detaljno premerava udaljenost između unapred određenih tačaka (kota), vrši matematičku obradu podataka (obično uz upotrebu računara), crta sliku terena u odgovarajućoj razmeri. Za potrebe merenja služi se posebnim uređajem za registrovanje, memorisanje i kodiranje podataka na terenu. Planove koje je sačinio, geometar ustupa arhitektima i građevinarima pri izgradnji objekata, službama koje utvrđuju naplatu poreza i dr. Radi pretežno na terenu, ali i u zatvorenim prostorima, biroima.

GEOLOŠKI TEHNIČAR ZA GEOTEHNIKU I HIDROGEOLOGIJU (4)

Rukuje geotehničkom i hidrogeološkom opremom za terenska i laboratorijska ispitivanja. Snima i obrađuje terenske i laboratorijske podatke i informacije.

Učestvuje u izradi geotehničkih proračuna i grafičke dokumentacije. U laboratorijama određuje fizička i mehanička svojstva tla i stena. Radi na poboljšanju podloge, u zavisnosti da li se predviđa izgradnja objekata visokogradnje, saobraćajnice, hidrotehničkih objekata... Ispituje reakcije objekata u različitim fazama izgradnje, od projektovanja do eksploatacije.

GEOLOŠKI TEHNIČAR ZA ISTRAŽIVANJE MINERALNIH SIROVINA (4)

Izučava i istražuje različite mineralne sirovine. Pomaže u prikupljanju uzoraka stena, fosila, ruda i beleži podatke o njihovom geografskom položaju. Uzorke odnosi u laboratoriju, gde ih čisti, pre-gleda i opisuje. Ako radi na naftnim bušotinama i u rudnicima, prati proces bušenja ili iskopavanja. Takođe, može da radi u uredima, gde priprema numeričke podatke za dalje analize, iscrtava tablice i profile, crta i boji geološke karte. Svoje podatke i analize predaje geolozima, koji ih koriste za rešavanje problema. Rad na terenu može podrazumevati dugo hodanje, stajanje i izloženost lošim vremenskim uslovima. U laboratoriji, rizik je rad s opasnim hemikalijama. Često je izložen delovanju buke, prašine, dima, neprijatnih mirisa i velikih temperaturnih promena.

GINEKOLOŠKO-AKUŠERSKA SESTRA / TEHNIČAR (4)

Priprema trudnice za porođaj i pomaže u njegovom toku. Priprema instrumente i vrši sterilizaciju instrumenata i sprovodi potrebnu terapiju. Priprema hirurški i drugi materijal (destilovanu vodu, boce s kiseonikom, materijal za infuziju, transfuziju itd.). Brine o higijeni aparata u porođajnoj sali. U slučaju težeg porođaja, priprema terapiju za porodilju i novorođenče. Zbrinjava novorođenčad, održava higijenu porodilja i pacijentkinja. Vodi neophodnu medicinsku dokumentaciju: porođajni protokol i protokol matičnih prijama itd. Radi u domovima zdravlja i stacionarnim ginekološko-akušerskim klinikama i bolnicama. Ukoliko ne radi u porodilištu već u domu zdravlja ili drugoj zdravstvenoj ustanovi, gde se obavljaju pregledi, pomaže ginekologu u radu: priprema instrumente, vrši sterilizaciju i sl.

GRAĐEVINSKI TEHNIČAR HIDROGRADNJE (4)

Obavlja poslove u izgradnji hidrocentrala, pristaništa, objekata za snabdevanje naselja vodom, objekata za odvođenje prljave vode (kanalizacija), objekata za uređenje i regulaciju rečnih tokova, objekata i postrojenja za navodnjavanje zemljišta (melioracija). Radi na pripremi i razradi građevinskih projekata, obavlja tehničko-tehnološku pripremu građenja, organizuje rad na hidro-objektima, vodi građevinsku i investiciono-tehničku dokumentaciju.

GRAĐEVINSKI TEHNIČAR NISKOGRADNJE (4)

Radi na projektovanju i izgradnji drumskih saobraćajnica, tunela, mostova, vijadukata, železničkih pruga, aerodromskih pista, kao i pratećih objekata (benzinske pumpe, servisne stanice, parkinzi, garaže, signalizacija...). Radi u

zatvorenom prostoru (projektirni biro) ili na terenu, na gradilištu, pod različitim vremenskim uslovima. Odgovoran je za sprovođenje mera zaštite na radu.

GRAĐEVINSKI TEHNIČAR VISOKOGRADNJE (4)

Obavlja tri grupe poslova: izradu nacrtu i projekta (razrađuje idejni projekat – plan građevinskog projekta, izrađuje makete); poslove pripreme (izrađuje tehničku dokumentaciju, vrši kalkulaciju, izrađuje predmer...); izvođačke radove (radi kao šef gradilišta – organizuje pojedine faze radova, vodi gradilišnu dokumentaciju, evidenciju o materijalima, građevinskoj mehanizaciji i radnicima). Radi u zatvorenim prostorijama, sedeći uz upotrebu računara ili na otvorenom (gradilištima), po potrebi na terenu. Radi i na visini, u različitim vremenskim uslovima. Odgovoran je za sprovođenje mera zaštite na radu

GRAĐEVINSKI TEHNIČAR ZA LABORATORIJSKA ISPITIVANJA (4)

Ispituje čvrstoću, poroznost, provodljivost toplote i ostala svojstva građevinskog materijala, posebno betona i asfalta. Vršiti geomehanička ispitivanja tla, uzima uzorke zemljišta kroz sondažne bušotine, izdaje elaborat o ispitivanju građevinskog materijala na osnovu koga određene institucije izdaju dozvolu za korišćenje građevinskog materijala na tržištu. Jedan deo posla obavlja se u specijalizovanim laboratorijama gde se ispituje građevinski materijal, a uzimanje uzoraka tehničar obavlja na terenu, koristeći različite laboratorijske instrumente.

GRAVER (4)

Ukrašava predmete od plemenitih metala, stakla, kamena i drugih materijala, tako što urezuje različite oblike i slova uz pomoć preciznih ručnih i mašinskih alata ili hemijskim putem. Polazeći od prethodno pripremljenog crteža, gravira grbove, inicijale, motive iz prirode i druge oblike i šare na nakitu, ukrasnim predmetima i posuđu, trofejima i sl. Najčešće je u pitanju graviranje na nakitu od zlata i srebra, na predmetima od stakla i kamena, ali graver primenjuje i druge tehnike kao što su intarzija i inkrustacija (pravljenje umetaka od različitih materijala) na drvetu. Graveri mogu izrađivati i precizne alate za različite namene u industriji, kao i pečate. Koriste znanja iz istorije umetnosti, kaligrafije, teorije forme i sl. Za ovaj kreativni posao je, pored ostalog, veoma bitna preciznost i zaštita na radu.

GRNČAR (3)

Dizajnira i izrađuje sudove za pripremu i čuvanje hrane, za držanje i nošenje tečnosti i razno drugo namensko i ukrasno posuđe, kao i unikatne ukrasne predmete. Glinu oblikuje na više načina: modelovanjem alatkama, na posebnom postolju koje se okreće (tokarenje na grnčarskom točku), livenjem u kalupe itd. Zatim je suši i peče u keramičkoj peći. Posle pečenja, izrađene predmete preliiva ili premazuje glazurom i oni tada dobijaju svoj konačni izgled.

HEMIJSKI LABORANT (4)

Uzorkuje, priprema, izvodi laboratorijske postupke i određuje svojstva različitih materijala, siro-vina, poluproizvoda i proizvoda. Koristi razne laboratorijske instrumente, aparate i uređaje. To-kom rada vodi evidenciju o toku postupka, skladištenju i propisnom obeležavanju laboratorijskih uzoraka. Radi u zatvorenom i veštački osvetljenom prostoru stojeći ili sedeći, sa supstancama različitih svojstava, što znači da je moguća prisutnost isparenja i kontakt sa hemikalijama štetnim po zdravlje. Zbog toga je u skladu s propisima zaštite na radu obavezna upotreba zaštitne opreme, rukavica, naočara i maski.

HEMIJSKO-TEHNOLOŠKI TEHNIČAR (4)

Kontroliše tehnološke procese proizvodnje, priprema uzorke za analizu i kontroliše kvalitet međuproizvoda i gotovih proizvoda. Rukuje laboratorijsko-hemijskom opremom, aparatima i uređajima. Radi u zatvorenom prostoru sedeći ili stojeći, a povremeno podiže teret. U radu se su-sreće sa supstancama različitih svojstava, što znači da je moguća prisutnost isparenja i kontakt sa supstancama štetnim po zdravlje. Zbog toga je, u skladu s propisima zaštite na radu, potrebna upotreba zaštitne opreme, rukavica, naočara i maski.

HIDROLOŠKI TEHNIČAR (4)

Posmatra, meri, prikuplja podatke o vodostaju, protoku, temperaturi vode, pojavi leda na rekama. Vršihidrološke analize i studije. Dragoceni su saradnici u izradi prognoza i upozorenja na vanredne pojave kao što su poplave. Izučava korišćenje vodnih snaga za proizvodnju električne energije, prati snabdevanje naselja vodom, prati odvodnjavanje i navodnjavanje zemljišta, regulišeplovne puteve i pristaništa, sistematski prati režim podzemnih voda. Mogu da rade u hidro-meteorološkim zavodima, vodovodima, hidroelektranama, plovnim putevima. Većinu vremena provodi na terenu, a može da radi i u zatvorenom prostoru.

IGRAČ (4)

Igrači se školuju u srednjim baletskim školama, na odsecima za klasičan balet (igrač klasičnog baleta), savremenu igru (igrač savremene igre) i narodnu igru (igrač narodne igre). Sa diplomom o završenoj srednjoj baletskoj školi može se raditi kao baletski igrač u pozorištu ili profesionalnoj igračkoj trupi. Napomena: Srednja baletska škola može se upisati posle završene osnovne baletske škole i položenog prijemnog ispita. U izuzetnim slučajevima, kandidati koji nisu završili osnovnu baletsku školu mogu upisati srednju baletsku školu ako pre polaganja prijemnog ispita polože diferencijalne ispite (ispite kojima dokazuju predznanja koja odgovaraju nivou završene osnovne baletske škole).

IZRAĐIVAČ HEMIJSKIH PROIZVODA (3)

Skladišti i priprema sirovine za dobijanje hemijskih proizvoda. Prati tehnološki proces, rukuje mašinama, uređajima i opremom u hemijskoj proizvodnji. Učestvuje u održavanju i remontu opreme. Radi u zatvorenom prostoru, koristi razne laboratorijske posude, merne sudove, precizne vage. Rad mu je u mnogome olakšan kompjuterskim analizama. U radu se susreće sa supstancama različitih svojstava, što znači da je moguća prisutnost isparenja i kontakt sa supstancama štetnim za zdravlje. Zbog toga je, u skladu s propisima zaštite na radu, potrebna upotreba zaštitne opreme, rukavica, naočara i maski.

JUVELIR UMETNIČKIH PREDMETA (3)

Izrađuje, popravlja i održava nakit od plemenitih metala, dragog i poludragog kamenja. Osmišljava dizajn nakita. Plemenite metale meri, obeležava i ocrta mernim alatima. Metal topi i lije u pešćane i metalne kalupe i određuje leguru. U poslednjoj fazi rada koristi finije postupke obrade: iskucavanje, graviranje, emajliranje i vezivanje dragog kamena. Jednostavniji oblici nakita izrađuju se ručnim postupkom. Pored izrade, popravlja oštećeni nakit, ugrađuje ukrasno kamenje, menja obim prstenja

KAMENOREZAC-KLESAR (3)

Kamenoresci režu i oblikuju kamen, izrađuju i ukrašavaju nadgrobne spomenike i različite elemente koji se koriste u gradnji. Izrađuju kamene ploče, kamene blokove različitih oblika i veličina, ornamente za fasade zgrada, prave stepenice, lukove, podupirače, rukohvate... Bave se izradom figura i kipova, graviranjem likova na kamenim blokovima za izradu spomenika i za dekoraciju zgrada. Najčešći postupci koje koriste jesu lomljenje, rezanje, klesanje, brušenje, poliranje. Rad nekad počinje već u kamenolomu, gde oni učestvuju u vađenju i osnovnoj obradi kamena, a

nastavak rada se odvija u radionicama i pogonima. Radi se pretežno stojeći, u pognutom položaju, povremeno klečeći, čučajući, sedeći. Posao se obavlja i na otvorenom i u zatvorenom prostoru, prašini, buci, lošim vremenskim uslovima. Pri radu moraju da podižu i prenose teže predmete.

KERAMIČAR-TERACER-PEČAR (3)

Polaze keramičke pločice i mozaike na podove i zidove kupatila, kuhinja, stepeništa, bazena, fontana i ostalih prostora koji zahtevaju oblaganje keramikom. Betonira i priprema podloge, primenjuje različite tehnologije sa efektom kamena, opeke, šljunka itd. Zida kaljeve peći, kamine, kotlovne peći, oblaže gvozdene peći, preziduje i čisti. Radi u zatvorenom i na otvorenom, izložen promaji, prašini, mokrim materijalima. Posao obavlja klečeći, čučajući ili stojeći.

KOMERCIJALISTA (4)

Tipični radni zadaci komercijaliste jesu kontaktiranje s dobavljačima i kupcima i ugovaranje prodaje proizvoda i usluga. Za obavljanje posla komercijaliste potrebne su informacije i znanja iz oblasti kvaliteta robe, praćenje i proučavanje propisa iz područja trgovine, uvid u cene i pojavljivanje novih proizvoda i usluga na tržištu, kao i dobre veštine komunikacije. Takođe, radi na pronalaženju novih klijenata, obezbeđuje kvalitetan transport robe. Radi administrativne i druge kancelarijske poslove. Većina oglasa za posao zahteva da komercijalista poseduje vozačku dozvolu B kategorije – u poslednje vreme se najviše traže terenski komercijalisti.

KONDUKTER U ŽELEZNIČKOM SAOBRAĆAJU (3)

Konduktar proverava i/ili naplaćuje karte putnicima u vozu prilikom putovanja. Stara se o smeštaju putnika, daje informacije o redu vožnje, usputnim stanicama, vodi računa o bezbednosti putnika i prtljaga i nastoji da putnicima omogući što prijatnije putovanje. Vodi propisanu dokumentaciju, brine o inventaru vagona. Za ovaj posao je karakterističan rad u smenama.

KONFEKCIJSKI TEHNIČAR (4)

Radi u krojačkim salonima ili u konfekcijskoj industriji. Priprema i umnožava krojeve za šivenje, nadgleda ili sam kroji, šije i pegla delove odeće i odevne detalje. Kontrolise kvalitet šivenja i krojenja, po potrebi vraća na popravljavanje. Može raditi i na izradi ortopedskih pomagala od tekstila ili kože (npr. ulošci za obuću, čarape za vene i slično).

KONFEKCIONAR – KROJAČ (3)

Bavi se izradom odeće. Radi na konstrukcijskoj pripremi krojenja: izrađuje šablone, priprema i kontrolise osnovne materijale, zacrtava krojeve (polaganje, crtanje i

kopiranje šablona ili krojeva), kontroliše nacrt prema uzorku, veličini, boji, partiji. Kroji ručno ili uz upotrebu šablona i sprava za krojenje – kružnih noževa, noževa na traci, sprava za izrezivanje, pritiskanje i slično. Na kraju kompletira i slaže iskrojene i označene delove odeće, šije ih i doraduje. Radi u zatvorenoj prostoriji, sedeći ili stojeći, u nagnutom položaju, uz manju buku.

KONOBAR (3) / UGOSTITELJSKI TEHNIČAR (4)

Dočekuje goste, smešta ih, upoznaje sa izborom jela i pića, prima narudžbine, poslužuje, naplaćuje i ljubazno ih ispraća. Priprema i aranžira prostor za ručavanje. Vodi računa o urednosti i higijeni inventara u ugostiteljskom objektu, kao i o svom izgledu. Radi u smenama, ponekad noću, u zatvorenim prostorijama, otvorenim terasama i baštama. Radi stojeći i u pokretu. Pri radu može biti izložen većim koncentracijama duvanskog dima. Ugostiteljski tehničar radi složenije i odgovornije poslove, ima mogućnost napredovanja i direktnu prohodnost na strukovne ili akademske studije iz oblasti ekonomije, turizma, hotelijerstva itd. Konobar može nastaviti studije isključivo na visokim hotelijerskim školama strukovnih studija.

KONZERVATOR KULTURNIH DOBARA (4)

Otklanja oštećenja na umetničkim delima (restauracija), posebnim tehnikama ih štiti od daljeg propadanja (konzervacija). Može raditi u okviru stručnih timova pri galerijama i muzejima. Posao konzervatora uključuje visok stepen znanja, strpljenja i odgovornosti kako bi se donela odluka koji su postupci najbolji za konkretno delo. Uz različite tehnologije zaštite upoznaje i veliki broj umetničkih tehnika (štafelajno slikarstvo, zidno slikarstvo, ikonopisanje, vajanje,...) te može i samostalno da stvara umetnička dela.

KOZMETIČKI TEHNIČAR (4)

Kozmetički tehničar obavlja stručne tretmane kože lica, tela, kose i noktiju. Cilj je nega i ulepšava-nje, a ponekad i terapija po savetu lekara dermatologa. U svom poslu služi se različitim aparatima i uređajima za kozmetičku obradu kože, masažerima, lupama za pregled lica i vrata, aparatima za epilaciju, lampama. Kozmetičar čisti kožu lica i tela, što je temelj kozmetičkog rada i nege. Tretmani mogu uključivati i uklanjanje suvišnih dlačica, bora, strija i sitnih ožiljaka (uz pomoć lasera), kao i mnoge druge savremene kozmetičke metode.

KROVOPOKRIVAČ (3)

Pokriva krovnu konstrukciju građevine raznim materijalima. Pre postavljanja krovnog pokrivača krovopokrivači izrađuju krovnu konstrukciju – na krovne grede zakucavaju sloj dasaka, zatim – da bi krov bio vodootporan – postavljaju izolaciju. Sledeći korak u tom poslu jeste učvršćivanje letvi. Kako će one biti postavljene zavisi od materijala od koga će biti krov. Konačno se postavlja završni sloj krova i učvršćuje – opet zavisno od vrste krovnog pokrivača – ekserima, zavrtnjima, ži-

com, bitumenom, malterom ili na neki drugi način. To mogu biti različite vrste crepa, lima, tegole, i ostali savremeni materijali. Ukoliko se radi na tradicionalan način, mogu se postavljati drvene pločice (šindra) ili tanki, posebno obrađeni kamen.

KUVAR (3) / KULINARSKI TEHNIČAR (4)

Priprema sve vrste toplih i hladnih jela. Vršiti izbor i pripremu namirnica, određuje način priprema-nja (kuvanje, pečenje, prženje, i drugo), kao i serviranje jela. Na osnovu propisa i zahteva ugostiteljskog objekta u kome radi, kuvar sastavlja jelovnike, naručuje namirnice i preuzima naručenu robu, skladišti je i čuva od kvarenja. Radi uglavnom u zatvorenim prostorijama u kojima je povišena temperatura i vazduh zasićen parom. Radi pretežno stojeći i u pokretu, uz stalno angažova-nje ruku. Sticanjem diplome četvrtog stepena, dobija se zvanje kulinarskog tehničara i mogućnost napredovanja do glavnog kuvara, kao i šira prohodnost za nastavak studija. Kuvari mogu nastaviti studije isključivo na visokim hotelijerskim školama strukovnih studija.

LABORATORIJSKI TEHNIČAR (4)

Vršiti različite analize biološkog materijala (npr. krvi, mokraće, pljuvačke) koje su značajne za postavljanje dijagnoza i praćenje toka bolesti pacijenata. Izvodi dijagnostičke i dr. analize u hematološkim, mikrobiološkim, parazitološkim, biohemijskim i laboratorijama za epidemiološka merenja i sanitarnu hemiju. Posao obavlja u laboratorijama koje su, sve češće, opremljene kompjuterizovanim sistemima za izvođenje analiza. Pri opredeljivanju za ovaj obrazovni profil posebno je značajno odsustvo preosetljivosti na krv i telesne izlučevine (mučnina, nesvestica).

LIMAR / AUTOLIMAR (3)

Limar reže i kroji lim, obrađuje ga savijanjem i montira limene konstrukcije. Izrađuje oluke, krovne obloge, razne kalupe za pripremanje hrane itd. Konstrukcije najčešće pravi po unapred pripremljenim nacrtima. U radu koristi različite alate, od šablona za ocrtavanje, makaza za lim (ručnih i mašinskih), preko brusilica, bušilica, čekića, do raznih valjaka za ravnanje i savijanje lima. Osim ovoga, prilikom montaže delova, limari koriste nitne i aparate za lemljenje i varenje. Potrebno je da vodi računa o zaštiti na radu. Autolimar obavlja popravku ili zamenu oštećenih limenih delova na vozilima. Rasklapa (demon-tira), sklapa (montira) i priprema karoserije za lakiranje. Može raditi u industrijskoj proizvodnji, u servisima za popravku različitih tipova vozila i u zanatskim radionicama. Svoju kreativnost autolimari mogu da ispolje i na starim tipovima vozila (oldtajmerima).

LIVAC KALUPAR (3) / LIVAC UMETNIČIH PREDMETA (4)

Livac izliva od metala različite predmete (npr. delove za motore, alate, oružje, slavine, kotliće, kandelabre, klupe itd.) ili delove koji se mogu upotrebiti u industriji, građevinarstvu ili poljoprivredi. Poznaje postupke livenja, osobine materijala i postupke za izradu modela, kalupa i jezgara. Livci umetničkih predmeta liju nakit i veće umetničke predmete. Mogu izraditi proizvod počev od smišljanja idejne skice i vajanja modela, sve do pripreme kalupa, odlivanja i završne obrade umetničkog dela.

MANIKIR I PEDIKIR (3)

Manikir se bavi negom ruku i noktiju. Obavlja masažu (ručnu i pomoću aparata), stavlja pakovanja, seče i oblikuje nokte i zanoktice. Takođe ukrašava i nadograđuje nokte. Koristi sterilizator, kadice za potapanje ruku, lampe za brzo sušenje, makazice, klešta, turpije, različite preparate, parafin, kreme, skidače laka, učvršćivače, lepkove za veštačke nokte, razne šablone i ukrase. Radi u zatvorenom prostoru, u sedećem položaju. Pedikir neguje i ulepšava stopala i nokte na nogama. Takođe, povremeno rešava manje medicinske probleme poput uraslih noktiju i zadebljanja kože za koje nije potrebna intervencija hirurga. Zato je, važno da ume da proceni da li određen problem iziskuje lekarsku intervenciju. U svom radu koristi različit alat koji uključuje makazice, klešta za sečenje noktiju, turpije, nožice, specijalne vrste kamena za stopala, četkice, kao i posude za uranjanje stopala. Osim alata, za rad pedikira neophodan je i sterilizator, kao i antiseptička sredstva, razne kupke, kreme, vata i lakovi za nokte. Najčešće radi sedeći, u pognutom položaju. Zadužen je za održavanje svog pribora.

MASERKA / MASER (3)

Specijalnim pokretima ruku ili uz pomoć aparata, maser primenjuje posebne tehnike rada, kojima ublažava napetost mišića i smiruje bolove, popravlja izgled kože, doprinosi opuštanju i detoksikaciji organizma (oslobađanje organizma od štetnih materija), hidrataciji kože (vlažnost, elastičnost kože...), smanjenju i uklanjanju celulita, modelovanju figure. Medicinskom terapijskom masažom daje doprinos bržem ozdravljenju i, svakako, pozitivno utiče na raspoloženje svojih pacijenata. Postoje razne vrste masaža: relaksaciona, terapijska, kozmetička, sportska... Mogu da rade u nekoj od medicinskih ustanova, rehabilitacionim i kozmetičkim centrima ili samostalno. Dobri maseri treba da imaju usklađene pokrete tela, izraženu spretnost ruku, prstiju i šake, gipkost i preciznost.

MAŠINSKI TEHNIČAR MOTORNIH VOZILA (4)

Utvrđuje ispravnost ili neispravnost motora i motornih vozila. Osposobljen je za vođenje tehničkog pregleda, servisiranje vozila, praćenje potrebe za rezervnim delovima, kao i za praćenje proizvodnje, održavanja i remonta motornih vozila. Posедуje teorijska i praktična znanja o motorima, motornim vozilima i njihovoj opremi, načinu funkcionisanja, pravilnom korišćenju i održavanju, kao i o osnovnim elementima amortizacije. U toku školovanja učenicima se kao obavezan deo nastave omogućava obuka za vozača B kategorije. Posle završene škole može da se zaposli u raznim ustanovama kao na primer u osiguranju, u servisima za tehnički pregled, u MUP-u, vojsci.

MAŠINSKI TEHNIČAR ZA KOMPJUTERSKO KONSTRUISANJE (4)

Nekadašnji način rada u klasičnom mašinstvu, gde su se koristile table, papir, lenjiri, rapidografi, šestari itd., suviše je spor i naporan u odnosu na posebne softvere koji se sada koriste. Pored obrazovanja iz klasičnog mašinstva (tehničko crtanje, mehanika, mašinski elementi, mašinski materijali i ostalo) stiču se potrebna znanja kojima se na savremen, precizan i brz način priprema tehnička dokumentacija. Kompjuterskom konstrukcijom definiše se oblik, dimenzije i kvalitet obrade mašinskih delova. Pomoću posebnih programa izrađuju se tehnički crteži i konstruišu mašinski elementi. Modeluju se i spajaju u složenije sisteme. Svi delovi se mogu sagledati u dve i u tri dimenzije. Radi se u savremenim konstrukcionim biroima, gde se primenjuje savremena računarska tehnika.

MEDICINSKA SESTRA – TEHNIČAR (4)

Neguje bolesnike prema savetu lekara. Primenjuje propisanu terapiju, priprema pacijenta za dijagnostičke i terapijske tretmane, uzima i šalje biološki materijal na laboratorijske analize. Posmatra, meri i prati vitalne funkcije (temperatura, puls, pritisak) pacijenta. Održava higijenu bolesnika. Održava kontakte između pacijenta i rodbine. Posao obavlja, uglavnom, u zatvorenoj prostoriji, uz primenu osnovnih medicinskih instrumenata. Za uspeh u ovom poslu veoma je značajno odsustvo gadljivosti i preosetljivosti na krv i telesne izlučevine, a za zadovoljstvo pacijenata iskreno saosećanje sa njihovim tegobama, ljubaznost i želja da se pomogne.

MEDICINSKA SESTRA – VASPITAČ (4)

Radi u obdaništima sa zdravom decom od godinu dana do tri godine, na poslovima nege i vaspitanja. Učestvuje aktivno u formiranju higijenskih, kulturnih i radnih navika dece. Povija i presvlači decu, hrani ih, igra se s njima. Radni zadaci uključuju: prijem dece u ustanovu za dečji boravak (sanitarna provera), sprovođenje lične higijene dece ranog uzrasta, sprovođenje terapije u ustanovama za dečji boravak, dezinfekciju i sterilizaciju opreme, igračkaka i ostalog materijala, pripremanje dece za preventivne zdravstvene preglede i pomaganje lekaru pri pregledu. Saraduje s roditeljima i radi na njihovom zdravstvenom vaspitanju. Planira i ostvaruje vaspitni rad u grupi, organizuje slobodne i usmerene aktivnosti dece, priprema prostor i vaspitni materijal za igru. Vodi pedagošku i zdravstvenu

dokumentaciju. Za ovaj posao važno je da se ima mnogo strpljenja i razumevanja. Važno je i odsustvo gadljivosti na telesne izlučevine, kao i izvestan stepen fizičke snage i izdržljivosti, budući da je potrebno podizati i presvlačiti malu decu.

MEHANIČAR GREJNE I RASHLADNE TEHNIKE (3)

Instalira, kontroliše, održava i popravlja grejne, rashladne i uređaje za klimatizaciju. Pri instaliranju sistema za grejanje koristi nacrt po kome postavlja radijatore, cevi, pumpu, kotao... Pri montiranju rashladnih i uređaja za klimatizaciju sledi uputstva proizvođača o načinu montiranja opreme i povezivanja sa izvorima električne energije. Nakon instaliranja, proverava rad celog sistema. Obavlja tekuće održavanje i kontrolu sistema i uređaja, a po potrebi vrši zamenu delova, otklanja kvarove. Radi u zatvorenom ili otvorenom prostoru, često na visini, u prinudnom, nepovoljnom položaju tela.

MEHANIČAR MEDICINSKE I LABORATORIJSKE OPREME (3)

Osposobljen je za pravilnu upotrebu, pripremu, održavanje i opravku medicinske opreme. Svrstava se u poslove precizne mehanike. Svoja znanja koristi za utvrđivanje kvarova, rastavljanje, opravku i sastavljanje pojedinih medicinskih uređaja. Takođe obavlja merenje i podešavanje mernih elemenata na medicinskoj opremi. Potrebno je da bude precizan, efikasan i da prati novine u svojoj struci, jer se medicinska oprema stalno usavršava. Može da radi u medicinskim ustanovama, preduzećima za proizvodnju medicinskih uređaja, rezervnih delova i pomagala, u servisima u sastavu prodavnica medicinske opreme. Takođe može biti osposobljen za obavljanje samostalne delatnosti.

MEHANIČAR PRIVREDNE MEHANIZACIJE (3)

Održava i popravlja mašine u poljoprivredi, rudarstvu, građevinarstvu: traktore, kombajne, sejačice, bagere, buldožere, rovokopače, drobilice, elevatore, mešalice... Može da obavlja i tekuće održavanje pogonskih mašina i uređaja. Pregleda i kontroliše ispravnost sklopova i uređaja: podešava ih prema uslovima rada, kao i nakon rada, čisti i podmazuje. Prilikom servisiranja ili interven-cije na terenu, obavlja pregled i ustanovljava uzrok kvara, rastavlja sklopove i uređaje, popravlja ili zamenjuje neispravni deo, pušta u probni rad. Obično radi u radionici.

MEHATRONIČAR ZA RADARSKE SISTEME (4)

Radi na radarskim sistemima za kontrolu vazdušnog prostora zemlje. Njegov posao je da održava, montira i nadzire sisteme i njegove delove. Primenjuje sledeća stručna znanja: tehnologija elek-tromaterijala, osnovi radarske i raketne tehnike, hidraulični i pneumatski sistemi kao objekti upravljanja, radioradarski primopredajnici, impulsna elektronika, električni pogon i oprema, merni pretvarači, testiranje i dijagnostika, održavanje i montaža sistema.

MEHATRONIČAR ZA TRANSPORTNE SISTEME AERODROMA (4)

Radi na složenim transportnim sistemima koji se odnose na tokove putnika, robe i prtljaga u vazдушnom saobraćaju. Održava sisteme i omogućava da se vazdušni saobraćaj nesmetano odvija. Testira mehatronski sistem, održava instalacije tog sistema i montira njegove komponente. Posедуje sledeća stručna znanja: priprema elektromašinskih materijala, hidraulika i pneumatika, električni pogoni i oprema, digitalna elektronika, merni pretvarači, mikrokontroleri, sistemi upravljanja, modelovanje sa analizom elemenata i konstruisanjem, testiranje i dijagnostika rada sistema, održavanja i montaža.

MESAR (3)

Tokom školovanja stiče znanja o obradi mesa, proizvodnji suvomesnatih prerađevina, pripremi i obradi roštiljskog mesa, prodaji mesa i mesnih prerađevina. Ume da razlikuje zdrave i bolesne životinje, obavlja sve operacije na liniji klanja. Poznaje različite načine konzervisanja hrane, korišćenje odgovarajuće ambalaže. Prilagođava ponašanje različitim vrstama potrošača, u skladu sa kodeksom ponašanja. Priprema sveže meso za prodaju, reže ga, odmerava težinu. Radi u mesarskoj industriji ili prodajnim objektima, stojeći. Izložen je vlazi, promaji i niskim temperaturama.

METALOBUSAČ (3)

Metalobrusač obrađuje razne predmete od metala specijalnim brusilicama i kontroliše tačnost i kvalitet obrade. U toku rada rukuje specijalnim – prethodno podešenim brusilicama. Za kontrolisanje i merenje koristi mikrometre, univerzalne uglomere. Radi u zatvorenom prostoru. Metalobrusači su često izloženi buci mašina. Rade uglavnom u stojećem položaju, a mogu podizati i teže predmete. Obavezno u toku rada nose zaštitna odela i naočare. Posao obavljaju samostalno. Čitav proces proizvodnje i obrade metala, međutim, lančano je povezan, pa radnik na brusilici tesno saraduje sa ostalim obrađivačima metala.

METEOROLOŠKI TEHNIČAR (4)

Obavlja poslove merenja i osmatranja meteoroloških pojava, uglavnom na meteorološkim stanicama i aerodromima. Meri količinu padavina, vlažnost i pritisak vazduha, brzinu vetra, kretanje oblačnosti itd., i rezultate unosi u bazu podataka. Proverava njihovu tačnost, a podatke obrađuje različitim matematičkim i statističkim metodima, koristeći specijalnu opremu i uređaje. Radi na

radarskim i satelitskim sistemima, vrši prenos i razmenu podataka, upravlja obaveštajnim sistemom, pomaže u izradi vremenske prognoze i nezamenljiv je saradnik protivgradne odbrane. Radi u zatvorenom i na otvorenom prostoru.

MONTER SUVE GRADNJE (3)

Suva gradnja je u razvijenim zemljama uobičajeni način izgradnje, dok je kod nas još relativno nova. Primenjuje se kod radova na adaptaciji postojećih ili kod unutrašnjih radova na novosagrađenim objektima. Monter suve gradnje oblaže zidove i plafone gipsanim pločama, montira pregradne zidove metalnim potkonstrukcijama i gipsokartonskim pločama, oblaže zidove oblogama od drveta i drugih materijala, montira spuštene i zakrivljene plafone i zidove. Postavlja izolacione slojeve, šuplje podove, zidove u sanitarnim prostorima sa metalnom potkonstrukcijom i izvedenim priključcima za sanitarne uređaje. Montira i lepi gipsane ukrase. Radi u unutrašnjosti prostora. Posao nije fizički previše težak, relativno je jednostavan za izvođenje i čist. Zahteva pokretljivost tela i preciznost.

MUZIČKI IZVOĐAČ (4)

Osnovna delatnost muzičkog izvođača jeste izvođenje vokalnog ili instrumentalnog dela. Zavisno od interesovanja i sklonosti ispoljenih u osnovnoj muzičkoj školi može se birati među sledećim odsecima i instrumentima: klavirski, gudački (violina, viola, violončelo, kontrabas), duvački (flauta, klarinet, oboa, truba, trombon, horna, fagot), odseci za harmoniku, harfu, gitaru, udaraljke, džez muziku, ranu muziku, pevanje (solo, crkveno...). Muzički izvođač može da radi na velikoj muzičkoj sceni (uz dodatno obrazovanje na Muzičkoj akademiji to može biti opera, filharmo-nija...), najčešće u različitim orkestrima, kulturno-umetničkim društvima i sl. ili u ugostiteljskim objektima (hoteli, restorani, klubovi...). Ako su instrumentalisti, mogu se baviti i popravkom instrumenata. Nastupaju kao solisti ili u grupi, mogu biti stalno zaposleni ili slobodni umetnici. Ponekad mogu raditi i kao predavači. Napomena: Zvanje muzičkog izvođača može se steći u srednjim muzičkim školama. Da bi se upisala srednja muzička škola za muzičkog izvođača, neophodno je završiti nižu muzičku školu. U izuzetnim slučajevima, kandidati koji nisu završili osnovnu muzičku školu mogu upisati srednju muzičku školu, ukoliko pre polaganja prijemnog ispita polože diferencijalne ispite (ispite kojima dokazuju predznanja koja odgovaraju nivou završene osnovne muzičke škole).

MUZIČKI SARADNIK (4)

Zvanje muzičkog saradnika (muzički saradnik – teoretičar ili muzički saradnik – etnomuzikolog) stiže se izborom teorijskog smera u srednjim muzičkim školama. Muzički saradnik može raditi u pripremi muzičke podloge za reklame, filmove, radio i TV emisije. Sarađuje s muzičkim urednikom; savetuje urednike ili režisere

pri izboru muzike koja najviše odgovara njihovom delu ili zamisli. Može raditi i u predškolskim ustanovama kao stručni saradnik ,tokom školovanja stiče znanja o dirigovanju i dečjem orkestru.

NAUTIČKI TEHNIČAR (4)

Upravlja brodom (postrojenjem i posadom), sastavlja konvoje, vodi brigu o teretu i/ili putnicima, organizuje održavanje i snabdevanje broda i vodi brodsku dokumentaciju. Upravlja brodom za vreme polaska, manevrisanja, plovidbe i pristajanja; upravlja ukrcavanjem i iskrcavanjem putnika ili tereta; organizuje održavanje i snabdevanje broda, kao i zaduženja članova posade; vodi brodsku dokumentaciju, prati hidrološku situaciju i stanje na plovnom putu i slično. Tokom rada nautički tehničar rukuje upravljačkim, navigacijskim i pomoćnim postrojenjem (pritezno ili sidreno vitlo), internim i eksternim komunikacijskim sredstvima (interfon, radiostanica) i radarom. Rad se obavlja u zatvorenom (komandni most) i na otvorenom prostoru, a organizuje se u dnevnim i noćnim smenama. Njegovo radno vreme je specifično: radi više meseci, odvojeno od mesta stanovanja i svoje porodice.

OBUĆAR (3)

Pravi modnu, svakodnevnu ili sportsku obuću. Skicira model, odabira materijale i izrađuje šablone (crtež, šnit) na osnovu kojih kroji delove obuće. Iskrojene delove spaja šivenjem ili lepljenjem. Napravljenju obući doteruje – ravna ivice, boji, ukrašava detaljima. Može da radi u fabrikama obuće, gde rukuje mašinama kojima izrađuje samo jedan deo obuće, ili da, kao samostalni zanatlija, pravi obuću po meri i popravlja nošenu obuću.

OPERATER MAŠINSKE OBRADU (3)

Radi na opsluživanju i podešavanju automatskih, poluautomatskih, specijalnih i univerzalnih mašina. Proizvodi različite mašinske elemente za manje složene delove. Priprema mašine, alat i materijale za rad. Obradu materijala obavlja alatnim mašinama (strug, glodalica, bušilica i brusilica), ali i numerički upravljanim mašinama. Koristi i specijalne kompjuterske programe. Radi u zatvorenom prostoru, uglavnom stojeći.

PEDIJATRIJSKA SESTRA / TEHNIČAR (4)

Pomaže dečjem lekaru (pedijatru) u zaštiti zdravlja i lečenju dece. Po potrebi primenjuje propisanu terapiju, previja, priprema pacijente za pregled i razne intervencije, uzima i šalje biološki materijal na laboratorijske analize, sterilise instrumente, vodi računa o redovnoj vakcinaciji i sistematskim pregledima. Vodi evidenciju o utrošku materijala, popunjava recepte, sređuje kartoteku. Sa zdravom decom radi u predškolskim ustanovama, gde, uz medicinske sestre – vaspitače, brine o deci mlađeg uzrasta (do 3 godine). Kontrolise njihovo zdravlje i higijenu i pomaže u stvaranju dobrih navika. Radi u zatvorenom prostoru, u domovima zdravlja, dečjim bolnicama ili u ambu-lantama, pretežno stojeći i u pokretu.

PEKAR (3)

Priprema odgovarajuće sastojke i oblikuje testo ručno i pomoću mašina. Gotovo testo slaže na limove i unosi u peći. Nadzire proces pečenja hleba i peciva, podešava temperaturu i stepen vlažnosti i kontrolise trajanje pečenja. Ispećeni hleb i pecivo vadi iz peći specijalnim pekarskim lopatama i vrši pripremu za prevoz do prodajnih objekata. Radi stojeći, u zatvorenom prostoru pri povišenoj temperaturi i vlažnosti vazduha, zasićenog česticama brašna i ostalih sirovina. Radi u smenama.

PIVAR (3)

Učestvuje u svim fazama proizvodnje različitih vrsta piva. Kontrolise proces proizvodnje, sirovine, poluproizvode, gotove proizvode, pomoćne sirovine i ambalažu. Odabira sirovine i priprema za proizvodnju sladovine. Dozira hmelj i kuva sladovinu sa hmeljom. Doraduje i otače pivo u ambalažu. Vodi računa o skladištenju i čuvanju piva. Uzima uzorke za laboratorijsku kontrolu. Radi uglavnom u zatvorenom i veštački osvetljenom prostoru kao što su pivare.

PLASTIČAR UMETNIČKIH PREDMETA (4)

Ovaj umetnički zanat povezuje tradicionalna i moderna znanja i iskustva sa dostignućima savremene tehnologije. Plastičari umetničkih predmeta treba da imaju visok nivo opšte kulture, kreativnost i smisao da se umetnički iskažu koristeći plastične mase za kreiranje različitih predmeta za svakodnevnu upotrebu, u industriji, tehnici i u izradi umetničkih dela.

POLJOPRIVREDNI PROIZVOĐAČ (3)

Uglavnom se bavi biljnom proizvodnjom: ratarstvom, povrtarstvom i voćarstvom. Priprema tlo za sejanje i sađenje, ore, đubri i navodnjava. Određuje biljne kulture koje će sejati, vreme i način setve, vrstu i količinu đubriva, vrstu zaštite od biljnih štetočina – prskanje, zaprašivanje i navodnjavanje. Prati rast i razvoj žitarica, krmnog bilja (za ishranu stoke) ili povrća. Sazrele useve žanje, ubira, skladišti i distribuira na tržište. Prerađuje ratarske proizvode za industrijsku proizvodnju. Radi na otvorenom, ili u zatvorenom prostoru, na farmama, u plastenicima i

staklenicima, u šećeranama, mlinovima, uljarama, u preduzećima za preradu voća i povrća a može da se bavi i samostalnom poljoprivrednom proizvodnjom.

POLJOPRIVREDNI TEHNIČAR (4)

Organizuje i nadgleda proizvodnju biljnih kultura: ratarskih, voćarskih, vinogradarskih i proizvodnju i uzgoj domaćih životinja. Radi i u drugim granama poljoprivredne proizvodnje, pčelarstvu, ribarstvu.... Zbog velike raznovrsnosti poslova, poljoprivredni tehničar može obavljati tzv. specijalizovane poslove: tehničarvrtlar, tehničar-stočar, tehničarfitofarmaceut (zaštita bilja). Poljoprivredni tehničar radi na otvorenom i u zatvorenom prostoru. U radu koristi različita hemijska sredstva za suzbijanje štetočina, korova i bolesti i zato je potrebno da primenjuje mere zaštite.

POSLASTIČAR (3)

Poslastičar se bavi pripremom i ukrašavanjem toplih i hladnih poslastica: kolača, torti, kremova, sladoleda i sl. Obezbeđuje odgovarajuće namirnice koje su veoma osetljive, pa posebno vodi računa o njihovom kvalitetu i roku trajanja. U radu koristi kuvarski i poslastičarski pribor, alate i mašine. Osim toga, bavi se i serviranjem, prodajom i distribucijom gotovih proizvoda. Poslastičari mogu da rade u industrijskoj proizvodnji sladoleda i konditorskih proizvoda (slatkiša), u poslastičarnicama, u kuhinjama ugostiteljskih objekata i restorana. Radno vreme uglavnom provode u pokretu, na nogama.

POSLOVNI ADMINISTRATOR (4)

Planira i organizuje rad kancelarijskog poslovanja. Prima, pregleda, beleži, raspoređuje, arhivira i šalje poštu i spise. Radi na kadrovskim poslovima, vodi dokumentaciju, izdaje rešenja, vodi evidenciju o prisutnosti na poslu. Organizuje sastanke i vodi poslovnu korespondenciju. Tokom školovanja stiče znanja iz oblasti prava, ekonomije i administracije, marketinga i menadžmenta preduzeća. Radi u kancelariji, sedeći, uz upotrebu računara, kancelarijskog materijala i pribora.

PRAVNI TEHNIČAR (4)

Prema nalogu pravnika piše rešenja i odluke, radi na overama potpisa, rukopisa, prepisa, obrađuje poštu. Evidentira i obrađuje različite podatke. Koristi znanja iz poslovne prepiske i matične evidencije, kao i osnovna znanja iz pravnog postupka i pravnog prometa. Posao pravnog tehničara podrazumeva kako rad sa ljudima tako i obradu dokumenata. Radi u službama organa uprave i lokalne samouprave kao i na poslovima iz oblasti radnih odnosa. Posao obavlja u kancelariji sedeći, uz upotrebu računara, kancelarijskog materijala i pribora.

PRECIZNI MEHANIČAR (3)

Popravlja i održava razne složene uređaje i učestvuje u izradi fotoaparata, štampača, fotokopir aparata, video-kamera, medicinskih uređaja, uređaja u vazduhoplovima, mašina za šivenje, vaga i ostalih mernih instrumenata, fiskalnih kasa, oružja, uređaja u domaćinstvu, veš mašina, bojlera, grejnih tela, frižidera, miksera itd. Može se specijalizovati za posebnu oblast, računsku, medicinsku, optičku, oružarsku, mernu... Posebno značajna znanja koja stiče iz oblasti su mehanike i elektronike. Neophodno je da se stalno usavršava. Posao se obavlja u zatvorenom prostoru. U radu koristi posebne fine alate i instrumente, tako da je pored strpljenja neophodna spretnost prstiju i ruku i normalan vid.

PREHRAMBENI TEHNIČAR (4)

Kontroliše kvalitet sirovina i finalnih proizvoda u tehnološkim laboratorijama (ispitivanje mikrobioloških, biohemijskih, hemijskih osobina i dr.). Nadgleda tehnološke procese čišćenja, pranja, ljuštenja, konzerviranja, fermentiranja, destilisanja, pasterizovanja hrane. Organizuje prijem, čuvanje i pakovanje prehrambenih sirovina, kao i rad proizvodnih linija u preradi namirnica (mleka, voća, povrća, brašna, šećera...). Vodi brigu o pakovanju gotovih proizvoda u odgovarajuću ambalažu. Radi u zatvorenom prostoru, mahom stojeći, hodajući ili sedeći za različitim tehničkim uređajima i mernim instrumentima.

PREPARATOR ZIDNOG I ŠTAFELAJNOG SLIKARSTVA (4)

Preparator mora poznavati teoriju i praksu vezanu za različite tehnike koje usporavaju i sprečavaju propadanje materijala. Ovo podrazumeva poznavanje materijala, konzerviranja, tehnološkog istraživanja, restauracije i održavanja. Posao preparatora je vrlo odgovoran, jer svaki pogrešan postupak može da ošteti predmet od velike vrednosti. Preparatori se mogu specijalizovati za knjige, eksponate od keramike, stakla, tekstila, kože i drugih materijala.

PRERAĐIVAČ MLEKA (3)

Prima sveže mleko i hemijski ga kontroliše. Priprema linije i uređaje za preradu mleka i mlečnih proizvoda. Radi na proizvodnji i pakovanju fermentisanih proizvoda (jogurt, kiselo mleko,...), sireva, maslaca, praškastih proizvoda i sladoleda. Skladišti i distribuira mleko i mlečne proizvode. Radi u zatvorenom prostoru, stojeći ili u pokretu.

PRODAVAC – TRGOVAC (3) / TRGOVINSKI TEHNIČAR (4)

Prodaje različite vrste robe. Kupce obaveštava o kvalitetu, prednostima, ceni i uslovima kupovine pojedinih vrsta roba. Za uspeh u radu poželjne su dobre veštine komunikacije, uslužnost i ljubaznost. Osim prodaje, prodavac obavlja i poslove prijema robe i pripreme za prodaju (pregledanje, razvrstavanje, merenje i etiketiranje, uređivanje polica, ispisivanje računa, pakovanje i izdavanje robe). Proverava rok trajanja robe. Prodavac naplaćuje, vodi spisak dnevnog pazara, radi sa narudžbenicama, trebovanjima, otpremnicama i drugom dokumentacijom, pravi obračun blagajne i uplaćuje pazar. Radi uglavnom u zatvorenom prostoru. Posao obavlja stojeći i u stalnom pokretu. Povremeno prenosi i teže terete. Sticanjem diplome četvrtog stepena dobija se zvanje trgovinskog tehničara i mogućnost da se radi u trgovinskim preduzećima, dok trgovac (3) može raditi kao prodavac.

PROIZVOĐAČ PREHRAMBENIH PROIZVODA (3)

Priprema sirovine i potrebne dodatke za proizvodnju i preradu voća, povrća, bezalkoholnih pića, konditorskih proizvoda (slatkiša), ulja, šećera... Rukuje mašinama i uređajima u proizvodnji, preradi i pakovanju prehrambenih proizvoda. Radi u zatvorenom prostoru, pretežno stojeći i u pokretu, pri visokim ili niskim temperaturama, povećanoj vlažnosti vazduha, uz prisustvo organske prašine od šećera, brašna, kakao mase itd.

RASADNIČAR (3)

Osnovni poslovi koje obavlja jesu proizvodnja cveća i ostalih biljaka za ozelenjavanje i ukrašavanje zelenih površina. Svojim radom doprinosi da životna sredina bude zdravija i prijatnija. Radi u rasadnicima, botaničkim baštama, staklenicima, plastenicima, javnim i nacionalnim parkovima, u komunalnim preduzećima kao što je Gradsko zelenilo itd. Radi fizičke poslove u pognutom položaju tela, na otvorenom i u zatvorenom prostoru. Može se dodatno obrazovati da stekne zvanje tehničara za pejzažnu arhitekturu.

RUDARSKI TEHNIČAR (4)

Vodi tehnološki proces eksploatacije ruda (podzemne ili površinske). Učestvuje u izradi i sprovodi plan održavanja mehanizacije, opreme i uređaja. Kontroliše njihovu ispravnost, obezbeđuje po-trošni materijal. Stara se o transportu i vrši kontrolu proizvodnje. Može da radi i kao rudarski dis-pečer, serviser rudarske opreme i uređaja za spasavanje, ili kao operator na postrojenjima za istraživanje i proizvodnju nafte i gasa. Radi u zatvorenom i na otvorenom prostoru, ali i ispod površine zemlje.

RUKOVALAC / MEHANIČAR POLJOPRIVREDNE TEHNIKE (3)

Upravlja poljoprivrednim mašinama i priključcima: traktorima, kombajnima, mašinama za branje kukuruza, kosačicama, sejačicama, tanjiračama; mašinama za vađenje šećerne repe i sl. Održava, kontroliše i vrši jednostavnije popravke kvarova. Najčešće radi na poljoprivrednim dobrima, izložen različitim vremenskim uslovima, a prilikom čišćenja i održavanja mašina dejstvu štetnih hemikalija, benzina, ulja.

RUKOVALAC GRAĐEVINSKE MEHANIZACIJE (3)

Upravlja građevinskom mehanizacijom: zemljani radovi (kopanje zemlje za temelje i podrum), pomeranje ogromnih zemljanih masa pri izgradnji saobraćajnica, probijanja tunela, podizanju teških građevinskih elemenata (stubova, zidova, tavanica). Ovim mašinama rukuje, upravlja i održava ih, vrši kontrolu ispravnosti rada mašine i njenih delova, čisti ih i podmazuje, obavlja jednostavnije popravke. Radi na otvorenom, u sedećem položaju, izložen različitim vremenskim uticajima.

RUKOVALAC MEHANIZACIJOM U POVRŠINSKOJ EKSPLOATACIJI (3)

Rukuje mašinama za otkop, utovar, istovar i transport materijala: bagerima, buldožerima, rovokopačima, skreperima, grejderima, kamionima-kiperima, sredstvima šinskog transporta, transportnim trakama, separatorima, drobilicama... Vodi računa o održavanju mašina, proverava njihov rad i njihovu ispravnost, otklanja manje kvarove. Pregleda teren i zonu rada mehanizacije. Poslovi se obavljaju na otvorenom prostoru uz prisustvo buke i prašine.

SANITARNO-EKOLOŠKI TEHNIČAR (4)

Uzorkuje i ispituje zagađenje vode, vazduha, zemljišta, hrane, stambenih i radnih prostora, zračenje, buku i druge faktore okruženja, koji mogu narušiti zdravlje. Predlaže i sprovodi odgovarajuće mere kako bi se očuvalo zdravlje ljudi. Prikuplja podatke o higijenskim uslovima, predlaže i sprovodi mere za sprečavanje širenja zaraznih bolesti. Sprovodi i mere dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije. Vodi računa i o redovnim zdravstvenim pregledima radnika. Granična sanitarna inspekcija nadzire promet robe i ljudi na granicama, kako bi se sprečilo širenje zaraznih bolesti ili uvoz zdravstveno neispravne robe. Najveći deo posla obavlja na terenu. U toku rada može biti izložen zagađenim i otrovnim materijama, zbog čega mora primenjivati odgovarajuće mere i koristiti zaštitnu opremu.

SCENSKI MASKER I VLASULJAR (4)

Scenski masker i vlasuljar je stručnjak osposobljen za izradu scenskih maski i šminke. Bavi se izradom, oblikovanjem i održavanjem perika i umetaka, kao i pravljenjem scenskih frizura za pozorišnu scenu i snimanje filmova. Takođe radi na televiziji. Poželjno je da ima smisla za umetnost, kako bi scensku šminku i frizure prilagodio potrebama snimanja. Potrebno je da ima smisla za rad s ljudima.

SITOŠTAMPAR (3)

Sam naziv objašnjava da se radi o nanošenju boje kroz finu mrežu koja je zategnuta na odgovarajući drveni ili metalni okvir, nalik na sito. Kroz otvore na mrežici boja se pomoću gumenog valjka potiskuje na podlogu koja se štampa. To može biti bilo kakva podloga (papir, plastika, tekstil, metal, drvo, staklo, keramika). Takođe, to mogu biti i različite forme i dimenzije (majice, olovke, bedževi, upaljači, boce, šolje, čaše, tegle, burad...). Za obavljanje ovog posla potrebna je preciznost, urednost, strpljenje i kreativnost, jer se pored štampe vodi računa o doziranju boja koje se nanose po preciznim pravilima. U radu se koristi kompjuter. Radi se u zatvorenoj prostoriji. Sitoštampar je u radu izložen hemijskim isparenjima, te treba da vodi računa o merama zaštite na radu.

SLUŽBENIK OSIGURANJA (4)

Službenik ili agent osiguranja može da prodaje različite vrste polisa osiguranja: npr. životno, imo-vinsko, zdravstveno, penzijsko osiguranje itd. Savetuje korisnike da izaberu odgovarajuću polisu osiguranja, koja najbolje štiti njihove interese. Posao se sastoji od pripreme izveštaja, prikupljanja podataka o nastaloj šteti i ispitivanja mogućnosti isplate osiguranja. Takođe, vrši kontrolu na-plate osiguranja u skladu s predviđenom procedurom. Agent osiguranja može da radi za određenu agenciju ili nezavisno, za više osiguravajućih društava. Radi u kancelariji. Ukoliko je u timu za procenu štete, deo radnog vremena provodi na terenu, što može biti i van uobičajenog radnog vremena.

STAKLOREZAC (3)

Staklorezac radi u zanatstvu i pretežno se bavi rezanjem i ugradnjom stakla, koje može biti liveno, obično, specijalno, kristalno. Rezano staklo koristi za zastakljivanje prozora, vrata, izloga, pregrada, krovova, krovnih svetlarnika. Staklorezac montira staklo u okvire, uramljuje slike, go-

blene i druge ručne radove, ogledala i dr. Rad stakloresca obavlja se u staklorezačkim radionicama i na otvorenom, individualno i/ili timski. Osim toga, staklorezac može da se zaposli i u građevinskoj industriji, kao i u proizvodnji predmeta od stakla.

STOLAR (3)

Izrađuje, sklapa, montira ili popravlja različite predmete od drveta (prozori, vrata, nameštaj...).

Predmete na kojima radi prvo premerava i skicira, a potom pristupa obradi. Obrada obuhvata

sečenje, brušenje, bušenje, glodanje, dubljenje drva. U radu stolar koristi: lenjir, olovku, marker,

libelu, eksere, strug, dleta, turpije, testere... Stolari uglavnom rade u zanatskim radionicama ili u

fabričkim halama. Ukoliko imaju sklonosti ka umetnosti, mogu se obučiti za restauraciju i održa-

vanje antiknog nameštaja. Građevinski stolari deo radnog vremena provode na građevini.⁸⁵

STOMATOLOŠKA SESTRA – TEHNIČAR (4)

Pomaže lekaru stomatologu da obavi sledeće poslove: popravke, lečenje, vađenje zuba i sl. Pri-

prema zubarske uređaje, instrumente, lekove i potreban materijal, kako bi sve blagovremeno bilo

dostupno stomatologu. Prati rad stomatologa, dodaje mu potrebne instrumente, lekove, tam-

pone, anestetike. Steriliše i održava instrumente. Proziva pacijente, zakazuje, priprema pacijente

za rendgenska snimanja, vodi evidenciju o uslugama, utrošku materijala, popunjava recepte,

sređuje kartoteku. Radi u ambulantama, pretežno stojeći i u pokretu.

ŠUMAR (3)

Štiti šume od bespravne seče, sprovodi mere zaštite šume od požara. Sadi drveće i zelenilo, ure-

đuje drvorede, kontroliše seču drveća, sakuplja bilje i gljive. Radi na uzgoju i čuvanju divljači.

Učestvuje u organizovanju lova na divljač i održavanju lovnih objekata. Radi na otvorenom, pre-

težno sam, izložen različitim vremenskim uslovima.

ŠUMARSKI TEHNIČAR (4)

Prikuplja podatke o svojstvima šumskog područja, o biljnom i životinjskom svetu, a posebno o

retkim, zakonom zaštićenim vrstama. Prati rast drveća, brine o njihovoj zaštiti od bolesti i štetočina. Određuje i označava delove šume koji su predviđeni za seču i za pošumljavanje. Proračunava količinu drva koja će se dobiti sečom, planira gradnju šumskih puteva, prati i nadgleda radove u šumi. Može obavljati i neka laboratorijska ispitivanja i administrativne poslove u šumarskim gazdinstvima. Radi na terenu, u prirodi, izložen različitim vremenskim uslovima.

TAPETAR – DEKORATER (3)

Tapecira – „presvlači“ nameštaj. Bira, meri i kroji tkaninu. Na drvene delove nameštaja slaže opruge, sundere, vunu, sintetičke materijale i oblaže ih različitim dekorativnim tkaninama, skajem i kožom. Oblaže i sedišta automobila, autobusa, sedišta u vozovima, brodovima, avionima.

Radi u zatvorenim prostorima, industrijskim pogonima ili privatnim radionicama, stojeći, pretežno pognut, izložen prašini i buci.

TEHNIČAR DIZAJNA AMBALAŽE (4)

Dizajnira različite vrste ambalaže za proizvode poput kozmetičkih preparata, namirnica, igračkaka, kućnih aparata i raznih predmeta široke potrošnje. Dizajn ambalaže uključuje grafički dizajn i dizajn pakovanja, u skladu sa željenim vizuelnim identitetom proizvoda i osobinama materijala koji se koriste za ambalažu. Tehničar dizajna ambalaže radi timski i individualno, pretežno za računom, koristeći odgovarajuće kompjuterske programe. 86

TEHNIČAR DIZAJNA ENTERIJERA I INDUSTRIJSKIH PROIZVODA (4)

Učestvuje u osmišljavanju unutrašnjeg izgleda prostora: stambenih objekata, preduzeća ili javnih ustanova, pa tako i nameštaja, opreme i dekoracije za enterijer različite namene. Učestvuje u dizajniranju različitih proizvoda (npr. predmeta svakodnevne upotrebe, prevoznih sredstava, tehničkih uređaja...) vodeći računa o njihovoj funkciji. Radi individualno i u timu, pretežno za računom, koristeći odgovarajuće kompjuterske programe. Na ovom smeru učenici upoznaju

ceo proces dizajniranja, počev od idejnog rešenja, preko tehničke dokumentacije, do realizacije.

Model finalne verzije industrijskog proizvoda izrađuje se u različitim materijalima – u plastici, drvetu, staklu, gumi, metalu.

TEHNIČAR DIZAJNA GRAFIKE (4)

Likovno uređuje knjige, časopise, brošure, plakate, reklamne materijale i sl. prema potrebama i

zahtevima klijenata. Osmišljava vizuelni identitet firme: dizajnira zaštitni znak (logotip), koverta,

memorandum i sl. Predmeti ili znakovi koje dizajnira privlačni su, uočljivi i prepoznatljivi. Osim

odgovarajućih kompjuterskih programa (grafički programi, priprema za štampu), tokom školo-

vanja uči crtanje i slikanje – ovaj obrazovni profil je u ponudi srednjih škola za dizajn i umetničkih škola. Može raditi u štamparijama, firmama, elektronskim medijima i sl. ili samostalno.

TEHNIČAR DRUMSKOG SAOBRAĆAJA (4)

Organizuje usluge prevoza putnika ili tereta u gradskom, prigradskom, međugradskom i među-

narodnom saobraćaju. Izrađuje red vožnje, izračunava cene putničkog i teretnog prevoza, vodi

evidenciju i dokumentaciju za otpremničko-špediterske poslove. Vodi brigu o ispravnosti i eko-

nomičnosti voznog parka, vrši tehničke preglede, registraciju i osiguranje vozila.

Vodi računa o

bezbednosti vozila, putnika i tereta, prikuplja i analizira podatke o saobraćajnim prekršajima,

nezgodama i zastojima. Poslove može da obavlja u zatvorenom prostoru: u kancelarijama, u ra-

dionicama za tehničke preglede, u skladištima, a povremeno i na otvorenom prostoru. Može da

radi u saobraćajnim preduzećima, komunalnim ustanovama, preduzećima za tehnički pregled

vozila, u policiji itd.

TEHNIČAR GRAFIČKE DORADE (4)

Prilikom izrade grafičkog proizvoda, u poslednjoj fazi, koja je veoma važna i složena, obavezno se obavlja dorada. Grafički se doraduju knjige, zaštitne korice, albumi, fascikle, kutije, brošure, prospekti, katalozi, sveske, blokovi, etikete,

kartice, omotnice, fascikle, koverta, ukrasne kese... Tehničar podešava mašine, izrezuje registre, numeriše strane i ukrašava korice (otisak i zlatotisak) Po-sao

obavlja u zatvorenoj prostoriji, uz prisustvo raznih mirisa (lepak, boja). Radi na različitim mašinama, zavisno od vrste proizvoda, ali dosta poslova obavlja ručno. Materijali koji se prerađuju jesu: razne vrste papira, karton, lepenke ravne i valovite, folije, koža i platno koji služe za formiranje, sastavljanje i ulepšavanje proizvoda.

TEHNIČAR HORTIKULTURE (4)

Organizuje proizvodnju, gajenje i negu cveća, ukrasnog drveća i šiblja, začinskog i lekovitog bilja. Prati i sprovodi mere tehnološkog procesa u proizvodnji biljaka, semena i sadnog materijala. Projektuje i prati ozelenjavanje, održavanje i zaštitu javnih površina, parkova, ali i dvorišta. Izrađuje cvetne aranžmane i organizuje dekoraciju unutrašnjeg prostora. Posao obavlja uglavnom na otvorenom prostoru, u pokretu (rasadnici, javni i nacionalni parkovi, ozelenjavanje i ukrašavanje dvorišta...), ali može da radi i u zatvorenom prostoru (projektni biroi, cvećare, prodavnice opreme za hortikulturu, poljoprivredne apoteke). Ovaj obrazovni profil omogućava ispoljavanje estetskih i kreativnih potencijala.

TEHNIČAR MEHATRONIKE (4)

Ovo zanimanje objedinjuje različita znanja i veštine iz područja iz oblasti elektronike, teorije sistema automatskog upravljanja, mehanike, hidraulike, pneumatike, računarstva, robotike i mere-
nja. Tehničari mehatronike osposobljeni su da održavaju i popravljaju opremu i tehnička sredstva u različitim delatnostima (oblasti elektrotehnike, mašinstva, optike, medicine, itd.). Mogu da održavaju i popravljaju medicinsku, mernu i regulacionu opremu, kancelarijske, kućne i optičke aparate, merne instrumente, pneumatske, hidraulične i električne uređaje itd.

TEHNIČAR OBEZBEĐENJA (4)

Posao tehničara obezbeđenja je da čuva objekte i pokretnu imovinu. Ovaj veoma odgovoran posao obavlja se po svim vremenskim uslovima i noću, a u radu se, pored ostalog, koristi oružje. Prilikom izbora ovog zanimanja obavezno je pohađanje vatrogasnog kursa. Pored ovih, tehničar obezbeđenja može obavljati i druge poslove, kao što je recimo upućivanje stranke na mesto gde može obaviti posao zbog kojeg posećuje određenu instituciju. Potrebna su osnovna znanja iz oblasti administracije i poznavanje rada na računaru. Osoba koja se bavi ovim poslom treba da

ima dobro telesno zdravlje, odlično čulo vida i sluha i normalno razvijen govorni aparat. Važno je i da bude staložena, prisebna, snalažljiva i sa osećanjem odgovornosti.

TEHNIČAR PTT SAOBRAĆAJA (4)

Obavlja sve poštanske usluge: preuzima od poštanskog centra sve vrste pošiljaka i novčanih doku-menata za dostavu i vrši raspodelu po dostavnim oblastima. Izrađuje poštansko-carinsku dokumen-taciju koja prati pošiljke. Obavlja usluge novčanog poslovanja. Rukuje novcem i drugim blagajnič-kim sredstvima u skladu sa važećim propisima. Zadužuje i razdužuje poštare isplatnim dokumentima i novcem. U pitanju je odgovoran posao, koji traži posvećenost i dobru koncentraciju.

TEHNIČAR VAZDUŠNOG SAOBRAĆAJA (4)

Pruža potrebne informacije i usluge putnicima, kontroliše prihvat i otpremu vazduhoplova na platformi/aerodromu, raspoređuje vazduhoplove na platformi/aerodromu. Asistira u pripremi

leta i kontroli ispravnosti aerodromskih površina, objekata i instalacija. Obučen je da pored pru-

žanja pomoći u pripremi leta na zemlji, opslužuje klijente u aviokompaniji – zemaljske stjuar-

dese/stjuarde. Radi u skladu sa evropskim standardima EASA (Evropske agencije za bezbednost

vazdušnog saobraćaja) i sa Zakonom o vazdušnom saobraćaju naše zemlje.

TEHNIČAR VAZDUŠNOG SAOBRAĆAJA ZA BEZBEDNOST (4)

Obučen je da u skladu sa savremenim standardima u vazdušnom saobraćaju sprečava sve oblike

ugrožavanja bezbednosti putnika i stvari, da sprečava terorističke napade i eventualne posledice,

da vrši nadzor nad objektima i instalacijama aerodroma. Upućen je u prepoznavanje opasnih

materijala, otkrivanje maskiranog oružja savremenim uređajima. Uočava okolnosti koje mogu

biti opasne po bezbednost. Budući da je za ovo zanimanje posebno važna fizička spremnost,

pohađa se nastava specijalnog fizičkog vaspitanja prilagođenog zanimanju. Stiču se i znanja iz

psihologije ličnosti, što omogućava lakše uočavanje potencijalnih terorista. Mere zaštite na radu

su stroge, jer se može doći u kontakt sa opasnim materijama. Radi u službama bezbednosti na aerodromu.

TEHNIČAR VAZDUŠNOG SAOBRAĆAJA ZA SPASAVANJE (4)

Radi u kriznim situacijama. Posao je u skladu sa svim međunarodnim standardima u vazdušnom saobraćaju. Zadatak mu je da evakuise putnike i posade aviona u slučaju opasnosti, da ih spasava i da pruža prvu pomoć. Radi u svim sektorima koji se bave protivpožarnom zaštitom na aerodromu. Posao je izuzetno zahtevan, kako u pogledu znanja tako i u pogledu fizičke i psihičke spremnosti i izdržljivosti.

TEHNIČAR ZA BEZBEDNOST SAOBRAĆAJA (4)

Prati odvijanje saobraćaja kako bi se saobraćaj odvijao prema propisanim pravilima. Cilj je sprečavanje saobraćajnih prekršaja i posledica, kao što su nezgode i nesreće. Vršiti uviđaje saobraćajnih nezgoda. Procenjuje štetu na motornim vozilima. Sprovodi unutrašnju kontrolu u drumskom saobraćaju. Organizuje proces obuke i kontrole u auto školama. Učestvuje u projektovanju saobraćajne signalizacije. Radi na postavljanju i održavanju saobraćajne signalizacije.

TEHNIČAR ZA BIOTEHNOLOGIJU (4)

Tehničar za biotehnologiju radi na izdvajanju i prečišćavanju biljnih i životinjskih sirovina, koje se prevode u hranu (ulje, šećer, skrob). Koristeći aktivnosti mikroorganizama biotehnološkim putem mogu se proizvoditi mnoge materije koje su od velikog značaja za čoveka i to: hrana (fermenti-sani mlečni proizvodi, pekarski kvasac, organske kiseline, pivo, vino, alkohol itd.), lekovi (antibiotici, vitamini, enzimi, hemikalije i energenti). Radi u zatvorenom i veštački osvetljenom prostoru stojeći ili sedeći. Moguća je prisutnost isparenja, kao i dodir sa supstancama štetnim po zdravlje. U skladu sa propisima zaštite na radu, potrebna je upotreba zaštitne opreme.

TEHNIČAR ZA GRAFIČKU PRIPREMU (4)

Priprema materijal za štampu na osnovu zahteva klijenta (unos teksta, izbor slova, izgled strana, boja, kvaliteta papira, povez, postavljanje fotografija, tabela, ilustracija...). Oblikuje izgled proizvoda za odgovarajuće štamparske forme i za različite tehnike štampe (sitoštampa, visoka folio

štampa, flekso štampa, ofset štampa, digitalna štampa). Pored prijema porudžbine, proračunava troškove štampanja, prati proces i saraduje sa svima koji su uključeni u izradu proizvoda. Po-trebno je korišćenje savremenih kompjuterskih programa i veština slepog kucanja.

TEHNIČAR ZA INDUSTRIJSKO-FARMACEUTSKU TEHNOLOGIJU (4)

Učestvuje u industrijskoj proizvodnji lekovitih masti, tableta, kapsula, praškova, sredstava za spre-čavanje bolesti (vakcina, vitamina, dezinfekcionih sredstava), rastvora za injekcije i infuziju, kapi za uho, oči i nos, antibiotika... Prati, kontroliše i skladišti sirovine, poluproizvode i gotove proi-zvode. Radi u zatvorenom prostoru. Moguća je prisutnost isparenja kao i dodir sa supstancama štetnim po zdravlje. U radu koristi zaštitnu opremu, rukavice, naočare i maske, a propisano je i nošenje sterilne obuće i odeće.

TEHNIČAR ZA KOMPJUTERSKO UPRAVLJANJE (4)

Upravlja obradnim procesima savremenih, kompjuterski upravljanih mašina – CNC mašina⁶

ko-jima se vrši obrada metala ili drugih materijala. Izrađuje geometrijski model mašinskog dela na kompjuteru i na osnovu njega pravi program potreban za obradu na CNC mašini. Ovaj profil za-hteva određenu kreativnost i veštinu koje se stiču izradom velikog broja programa za obradu na CNC mašinama, ali i izradom velikog broja crteža i modela na kompjuteru.

TEHNIČAR ZA KOZMETIČKU TEHNOLOGIJU (4)

Priprema i vrši izbor osnovnih i pomoćnih sirovina koje ulaze u sastav kozmetičkih proizvoda.

Učestvuju u proizvodnji kozmetičkih proizvoda (parfimerijski proizvodi, dekorativna kozmetika, kreme, losioni, boje, šamponi, paste). Vodi računa o pravilnom skladištenju sirovina i gotovih koz-metičkih proizvoda. Radi u zatvorenom prostoru. Moguća je prisutnost isparenja kao i dodir sa supstancama štetnim po zdravlje. U skladu sa propisima zaštite na radu potrebna je upotreba zaštitne opreme, rukavica, naočara i maski, a propisano je i nošenje sterilne obuće i odeće.

TEHNIČAR ZA LOVSTVO I RIBARSTVO (4)

Radi na uzgoju, proizvodnji, zaštiti i korišćenju divljači i ribe. Stara se o unapređivanju i kvalitet-nom predstavljanju lovnoturističke ponude. Radi na popisivanju šuma, brojnog stanja divljači i ribe, organizuje vreme, mesto i način lova i ribolova, rukuje lovačkim oružjem, priprema i daje

hranu i lekove divljači. Takođe, legitimise lica zatečena u lovnim područjima i utvrđuje da li su u legalnom lovu, odnosno ribolovu. Prikuplja podatke za identifikaciju pojedinih vrsta biljnog i životinjskog sveta, učestvuje u izgradnji, održavanju i korišćenju lovnih i ribolovnih objekata, opreme i pribora. Najveći deo posla obavlja na otvorenom, u prirodi. Vrlo često, da bi se stiglo do teško pristupačnih mesta, koriste se terenska vozila ili se pešači. Takvi su uslovi izuzetno zdravi, ali nekomforni i naporni.

TEHNIČAR ZA OBLIKOVANJE GRAFIČKIH PROIZVODA (4)

Na osnovu zahteva klijenta dizajnira grafičke proizvode poput vizitkarti, kalendara, postera, brošura, raznih drugih štampanih reklamnih materijala, ali i novina, časopisa, knjiga itd. Primenjuje znanja iz oblasti likovnih i primenjenih umetnosti i odgovarajućih kompjuterskih programa. Tehničar za oblikovanje grafičkih proizvoda (dizajner grafičkih proizvoda) prati celokupan proces izrade grafičkog proizvoda u štampariji. Idejna rešenja kreira u skladu s tehničko-tehnološkim mogućnostima štamparije. Radi individualno i timski, pretežno za računarnom. Može raditi u štamparijama, firmama, elektronskim medijima itd. ili samostalno.

TEHNIČAR ZA PEJZAŽNU ARHITEKTURU (4)

U saradnji sa inženjerom, učestvuje u projektovanju i izvođenju ozelenjavanja naselja i uređenju predela. Radi na pripremi podloge za proces ozelenjavanja i uređenja zelenih površina, učestvuje u izradi premera i predračuna. Takođe, vodi administrativne poslove, razrađuje naloge, vodi računa o materijalu, sredstvima za rad i radnicima na terenu, evidentira dnevni učinak i utrošak sredstava. Daje pomoćnim radnicima neposredna uputstva za rad, kontroliše i nadgleda izvršenje ozelenjavanja. Radi u zatvorenom prostoru i na terenu.

TEHNIČAR ZA RECIKLAŽU (4)

Tehničar za reciklažu primenom različitih tehničko-tehnoloških operacija radi na preradi, doradi i dobijanju korisnih sirovina iz već upotrebljavanog materijala. Zadužen je za organizovanje pravilnog čuvanja, skladištenja i transporta industrijskog,

komunalnog i opasnog otpada kao i za primenu principa zaštite čovekove okoline u procesu reciklaže. Tehničar za reciklažu radi kako na terenu tako i u zatvorenom prostoru. Ukoliko radi sa otpadom opasnim po zdravlje mora da koristi zaštitnu opremu.

TEHNIČAR ZA ROBOTIKU (4)

Osposobljen je za rad na računarima, CNC mašinama i industrijskim robotima. To je multidisciplinarna naučna oblast koja objedinjuje poznavanje elektronskih sistema, mehatronskih komponenti i veštačke inteligencije. Njihova primena u realnom okruženju omogućava automatizaciju proizvodnje radi povećanja kvaliteta proizvoda, kraćeg vremena i manjih troškova proizvodnje. Roboti zamenjuju ljude na opasnim radnim mestima. Roboti se najčešće koriste za zavarivanje, za montažu, za obradu rezanjem (najčešće bušenje), kao merne mašine, za farbanje.

TEHNIČAR ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE (4)

Meri i prati zagađenje životne sredine. Kontrolise rad sa štetnim i otpadnim materijama, vodi računa o tehnologiji pravilnog odlaganja, skladištenja i reciklaže otpadnih materija.

Vrši ispitivanja

vode, vazduha i tla radi pripreme za njihovo prečišćavanje. Ispitivanja mogu biti fizička, hemijska, mikrobiološka i toksikološka (prisustvo otrovnih materija). Stara se o primeni propisa, sređuje i analizira podatke o stepenu zagađenja životne sredine i prosleđuje ih nadležnim ustanovama, koje po potrebi preduzimaju odgovarajuće mere. Radi na terenu kao i u zatvorenom prostoru, laboratorijama.

TEHNIČAR ZAŠTITE OD POŽARA (4)

Tehničari zaštite od požara (vatrogasci) štite ljude i imovinu ugrožene požarom.

Pored gašenja

požara, vatrogasci istovremeno mogu spasavati ljude i pružati prvu pomoć, provetravati prostorije zahvaćene dimom, iznositi stvari iz prostorija zahvaćenih požarom i obavljati niz drugih po-

slova. Osim što spasavaju ljude i imovinu, vatrogasci pomažu i u drugim opasnostima, kao što su

poplave, olujno nevreme, saobraćajne, ekološke i druge nezgode, nesreće i katastrofe.⁹¹

TEKSTILNI TEHNIČAR (4)

Učestvuje u stvaranju različitih vrsta materijala u fabrikama tekstila, primenom proizvodnih pro-

cesa predenja, tkanja i pletenja. Kontrolise rad mašina i proizvoda. Bavi se i oplemenjivanjem

tekstila. Stara se o efikasnom organizovanju proizvodnje, kontroli tehnološkog procesa i kvalitetu

rada i proizvoda. Poznaje poslove na predenju vlakana od pamuka, vune i sintetike, premotava-nju pređe na kalemove, pripremi osnove i potke... Poznaje proizvodnju na razbojima i mašinama za pletenje. Posao obavlja u zatvorenim prostorijama, stojeći i u pokretu. Izložen je buci, tekstilnoj prašini, povišenoj temperaturi, vlazi i mirisu hemikalija.

TESAR (3)

Ručno i mašinski obrađuje drvo, izrađuje drvene elemente, sastavlja drvene konstrukcije krovova.

Izrađuje, montira i demontira skele, oplata, platforme, zaštitne ograde, prilazne rampe za objekat.

Koristi planove i crteže na osnovu kojih kroji drvene konstrukcije i građu. Radi u građevinskim

firmama (visokogradnji, niskogradnji, hidrogradnji) ili u zanatstvu, na otvorenom prostoru, na vi-

sini, u stalnom pokretu, stojeći ili pognut. Izložen je različitim vremenskim prilikama.

TURISTIČKI TEHNIČAR (4)

Daje potrebna obaveštenja, predlaže, ugovara i organizuje turističke aranžmane (izlete, ekskurzije, stručne skupove, itd.). Obezbeđuje vize, pravi proračune cena turističkih usluga. Priprema rezervacije za smeštaj, karte i prateću dokumentaciju za putnike. Posreduje između putnika, hotela i prevoznika, s ciljem da se obezbedi kvalitetna, komforna usluga. Kao recepcioner prihvata i organizuje smeštaj hotelskih gostiju. Radi u turističkim agencijama, hotelima... Pretežno radi u kancelarijama i drugim poslovnim prostorijama, uz korišćenje računara. Često je u kontaktu s ljudima.

VETERINARSKI TEHNIČAR (4)

Pomaže veterinaru u lečenju životinja. Informiše i savetuje uzgajivače životinja o načinu odgaja-

nja i negovanja životinja. Obavlja jednostavnije preglede životinja – vrši laboratorijske preglede,

daje terapiju, čisti i previja ozleđene životinje. Pomaže pri hirurškim zahvatima.

Vrši veštačku

oplodnju, pomaže veterinaru prilikom porođaja životinja. Sprovodi mere zaštite od zaraznih bo-

lesti i parazita vakcinisanjem životinja. Sprečava širenje zaraznih bolesti i epidemija u stočarstvu.

Radi u veterinarskim ambulancama ili na farmama koje gaje životinje.

VINOGRADAR-VINAR (4)

Sadi vinovu lozu, uzgaja i održava vinograde. Prerađuje grožđe u vino i druge proizvode od

grožđa (suvo grožđe, sok, alkoholna pića, vinsko sirće, ulje iz koštica...). Bere, sortira, etiketira i

skladišti zrelo grožđe. Cedi grožđe i peče rakiju. U vinskim podrumima učestvuje u preradi zrelog grožđa u vino. Obavlja jednostavnije analize prema uputstvu odgovornog inženjera i popravlja hemijska svojstva i kvalitet vina. Filtrira vino dok ne postane zrelo, pretače ga u bačve ili boce, etiketira, pečati i sprema u podrumne ili priprema za transport. Vinogradari i vinari rade na otvorenom, ali i u zatvorenim prostorima kao što su rasadnici, skladišta, vinski podrumi i vinarije.

VODOINSTALATER (3)

Posao vodoinstalatera je da postavlja vodovodnu i kanalizacionu instalaciju na stambenim i drugim objektima. On instalira i vrši popravku i zamenu cevi, slavina, bojlera, lavaboa, WC šolja, tuš kabina, mašina za pranje veša i sudova i drugih uređaja, povezuje ih na vodovod i kanalizaciju. On montira cevovod (nivelisanje i postavljanje cevi u kanale), proučava planove zgrada i planira postavljanje cevovoda, tako da bude u skladu s drugim instalacijama. Vodoinstalater radi na novogradnji ili na starim objektima, u okviru neke građevinske ili druge firme. Može raditi samostalno ili u sastavu nekog servisa. Jedan deo posla obavlja u zatvorenom prostoru, a deo napolju, u najrazličitijim klimatskim uslovima. Rad je uglavnom individualni, često u savijenom, neudobnom položaju tela.

VOZAČ MOTORNIH VOZILA (3)

Upravlja raznim motornim vozilima, kamionima, autobusima, specijalnim vozilima. Prevozi robu i putnike, otklanja jednostavne kvarove na vozilu, vodi potrebnu dokumentaciju o prevozu tereta, nadzire utovar, istovar i zaštitu tereta tokom prevoza. Poznaje pravila u vezi s bezbednošću i regulisanjem saobraćaja, transportna prava, saobraćajnu psihologiju, osnove puteva, ulica i parkirališta. Praktičnim treningom i obučavanjem tokom trogodišnjeg školovanja stiče dozvole B i C kategorija za motorna vozila i vozila za prevoz tereta. Rad obavlja pretežno sedeći u vozilu, izložen je vibracijama, buci, isparenjima goriva, a na putu je izložen svim vremenskim uslovima. Može da radi u malim ili velikim firmama za prevoz putnika i robe, u medicinskim ustanovama, komunalnim službama, u taksi udruženjima itd. Ukoliko želi može da se dokvalifikuje za vozača specijalnih vozila ili da stekne specijalizaciju za instruktora vožnje.

VOZOVOĐA (3) / TEHNIČAR VUČE (4)

Upravlja lokomotivom, prevozeći vozom putnike i teret. Unutar železničke stanice posebnom loko-motivom pomera i razmešta vagonne po kolosecima radi sastavljanja ili rastavljanja kompozicija. Kad stanično osoblje sastavi voz, zajedno s pregledačem vagona proverava ispravnost kočnica. Prati signalizaciju staničnog i drugog voznog osoblja, ranžirne i izlazne signale. Prati signalizaciju uz prugu i

upravlja se prema njoj. Može voziti sam ili može imati pomoćnika. Ako dođe do kvara lokomotive na otvorenoj pruzi, nastoji da ga otkloni i o tome obaveštava dispečera. Nakon dolaska u stanicu, stanično osoblje odvaja lokomotivu od kompozicije, vozovođa je odvozi, isključuje i obaveštava o eventualnoj potrebi za popravkom.

ZAVARIVAČ (3)

Suštinu rada čini postupak kojim se ivice metala zagrevaju do tačke topljenja, da bi se u takvom

stanju izvršilo spajanje. Postoje dve osnovne specijalnosti za zavarivače: gasni i elektrozavarivač. Na osnovu tehničko-tehnološke dokumentacije priprema, obavlja i kontroliše zavarivanje. Koristi po-sebne aparate za elektro ili gasno zavarivanje. Ovo zanimanje je veoma traženo. Varioci (zavarivači) koji se usavršavaju i poseduju posebne dokaze (ateste) o svojoj stručnosti, imaju mogućnost brzog zapošljavanja. Znanja i veštine se stiču na posebno organizovanim obukama. Rad se obavlja na otvorenom, ali i u fabričkim halama, radionicama, često na visini, a uz posebnu obuku i pod vodom. Može da radi u mašinskoj industriji, brodogradnji, aeronautici, mostogradnji, proizvodnji vozila, po-stavljanju cevovoda, na naftnim platformama i za proizvodnju tečnog gasa... U neposrednoj su sa-radnji sa inženjerima i tehničarima čije projekte realizuju. Pored zavarivanja, mogu obavljati i po-slove sečenja. Njihov posao je veoma cenjen. Pored preciznosti, potrebna je i opreznost i dobra psihofizička izdržljivost. Obavezno je korišćenje zaštitne opreme.

ZDRAVSTVENI NEGOVATELJ (3)

Neguje nemoćne, nepokretne i slabo pokretne pacijente. Posao podrazumeva nameštanje kreveta, menjanje posteljine, pomoć nepokretnima pri promeni položaja tela u krevetu, pomoć pri ustajanju, odlasku do toaleta, hranjenje, oblačenje, kupanje, umivanje i održavanje pacijentove okoline. Zdravstveni negovatelji prate pacijente na preglede ili ih izvode u šetnju. Posao obavljaju po uputstvu i uz nadzor lekara i medicinskih sestara. Mogu da rade u bolnicama, domovima za stara lica i sličnim ustanovama. Većinu radnog vremena stoje ili hodaju. Poželjno je da budu fizički jaki i izdržljivi. Mogu da rade i u noćnoj smeni, kao i praznicima i vikendom

ZIDAR / FASADER (3)

Gradi ili renovira stambene, poslovne i proizvodne objekte. Posao započinje proučavanjem nacrti i planiranjem. Potom zida, oblaže fasade i zidove malterom, prirodnim i veštačkim kame-

nom. Postavlja hidroizolaciju. Radi na otvorenom i poluotvorenom prostoru, na skelama, često na visini, stojeći, hodajući i pognut. Koristi zaštitna sredstva: šlem, zaštitni pojas, rukavice.

ZOOTEHNIČAR (4)

Gaji domaće životinje (stoka i živina), neguje ih i brine o njihovom zdravlju. Brine i o životinjama u zoološkim vrtovima, o uzgoju kućnih ljubimaca (psi, mačke, zamorci, akvarijumske ribice, ukra-sne ptice i egzotične životinje). Bavi se i pčelarstvom, ribarstvom i sportskim konjarstvom. Radi kao samostalni uzgajivač, ili na farmama, ribnjacima, ergelama... Za ovo zanimanje je značajno odsustvo gadljivosti na telesne izlučevine životinja.

ZUBNI TEHNIČAR (4)

Bavi se izradom zubnih krunica, nadogradnjom zuba i mostova i izradom delimičnih i potpunih

zubnih proteza. Na osnovu otisaka koje od pacijenta uzima lekar-stomatolog, pravi gipsani kalup

koji mu je osnova za dalji rad. Koristi porcelan, veštačke smole i druge savremene veštačke mate-

rijale, a u pojedinim fazama rada i vosak, gips i dr. Radi u zubotehničkim laboratorijama, sedeći.

Za ovaj posao je važno strpljenje, preciznost, spretnost prstiju i ruku. Radi se pretežno individu-

alno, a glavni saradnik je stomatolog protetičar.

ZANIMANJA BUDUĆNOSTI

U bliskoj budućnosti pojaviće se i neka nova atraktivna zanimanja, ali će biti tražena i ona

koja već postoje pošto se prilagode savremenim zahtevima i tehnološkim promenama.

Svet rada se stalno menja. Dokaz za to je da deset najtraženijih zanimanja u razvijenim zemljama

u 2010. godini, šest godina ranije nije ni postojalo. Svetski ekonomski stručnjaci predviđaju da će

u budućnosti rasti potreba za zanimanjima koja su tek u nastajanju, ali i za zanimanjima koja već

postoje. Uslov je da se moraju prilagoditi promenama – savremenim potrebama, načinu i stilu

života. Zanimanja dvadeset prvog veka su: ona koja postoje na tržištu rada, ali još nisu u zvaničnoj nomenklaturi (spisku zanimanja) postojeća zanimanja koja su u manjku na tržištu (deficitarna zanimanja) nova zanimanja, za koja se očekuje da će biti tražena u budućnosti.

EVO NEKIH PRIMERA NOVIH ZANIMANJA

BIOINFORMATIČAR (stručnjak za sintetičku biologiju)

Koristi kompjuterske programe za prikupljanje, analizu i praćenje podataka o konkretnim biološ-

kim funkcijama, ili karakteristikama, kako bi stekao bolje razumevanje složenih bioloških aktivno-sti. Dovodi u vezu genetske informacije s razvojem novih lekova i kliničkih tretmana. Svoje zna-nje koristi za sprečavanje i lečenje bolesti živog sveta (ljudi, životinja i biljaka)

DIZAJNER (INŽENJER) INTERFEJSA

Dizajnira kompjutere, aparate, CNC (Computer Numerically Controlled) mašine, aparate za mo-

bilnu komunikaciju, softverske aplikacije i veb-sajtove imajući u vidu iskustvo korisnika i inte-

raktivnost. Cilj dizajna je da se korisniku omogući što jednostavnija i efikasnija upotreba. Dizaj-

ner mora da usklađuje izgled i tehničku funkcionalnost proizvoda. Cilj je da se proizvod koristi

jednostavno i brzo. Zbog raznolikosti primene, dizajneri se specijalizuju za različite oblasti kao

npr. softver dizajn, veb-dizajn, industrijski dizajn itd.

INŽENJER I TEHNIČAR KONTROLE KVALITETA

Planira i kontroliše procedure i aktivnosti koje će obezbediti kvalitet materijala, robe i usluga.

Koristi najbolje tehnike za određeni proces ili metod, određuje nivo potrebnog kvaliteta i predu-

zima neophodne mere za održavanje ili poboljšanje kvaliteta. Tehničari pomažu inženjerima u

izradi procedura za kontrolu kvaliteta i metoda, primeni tehnike kontrole kvaliteta, inspekciji i

testiranju proizvoda i usluga u različitim fazama.

INŽENJER I TEHNIČAR ZA ENERGIJU IZ OBNOVLJIVIH IZVORA

Alternativni izvori su sunce, vetar, voda, zemljin omotač i različiti nusproizvodi iz industrije i po-

ljoprivrede koji se nedovoljno ili uopšte ne koriste. Inženjer procenjuje načine korišćenja energije

za stambene i poslovne zgrade, vozila i razne proizvodne sisteme. Preporučuje vrste i sisteme

alternativne energije uz koje bi ušteda bila najveća. Projektuje, konstruiše, testira i usavršava, energetske sisteme. Tehničar radi u timu i pomaže inženjeru u svim fazama rada na sistemima za

korišćenje energije iz obnovljivih izvora.⁹⁸

KONSULTANT ZA UČENJE NA DALJINU

Razvojem multimedijalnih aplikacija, komunikacija između profesora i studenta/učenika nije više

svedena samo na pisanu formu i na fizičku prisutnost, već se pomoću video i telekonferencija

komunikacija sve više upotpunjuje. Konsultant za učenje na daljinu moderna je verzija mentora

koji koristi savremenu metodologiju za prenošenje i proveru znanja svojih učenika i studenata.

Njegov posao je da organizuje i sprovodi odgovarajuće kurseve putem interneta, da ocenjuje i

drži konsultacije.

SPECIJALISTA ZA VIRTUELNU BEZBEDNOST

Zadužen je za kontrolu i sprečavanje kriminala na internetu. Razvojem interneta sve više obaveza

obavljamo onlajn. Zbog veće opasnosti od zloupotrebe, raste potreba za stručnjacima koji će

omogućiti da se sprovodi zakon u ovoj oblasti. Ovi stručnjaci su potrebni u svim oblastima u

kojima se radi sa poverljivim informacijama (bankarstvo, zdravstvo, odbrana i bezbednost...)

SPECIJALISTA ZA INTEGRISANE DIGITALNE MEDIJE

Zadužen je za kreiranje sadržaja za određeni medij (npr. internet sajt). Kreatori sadržaja rade sve:

pišu tekstove, fotografišu, intervjuišu, snimaju i montiraju intervjuje za podcast (odloženo emitovanje), objavljuju sadržaje na sajtu i odgovaraju na komentare čitalaca. Čak se i škole novinarstva

privikavaju na ove promene, proširenjem svojih programa. Pored svega, tu je i marketing – sadržaji se reklamiraju na društvenim mrežama poput Tvitera i Fejsbuka.

STRUČNJAK ZA PROIZVODNJU ORGANSKE HRANE (inženjer i tehničar poljoprivrede

– biofarminga) Osigurava kvalitet čitavog procesa proizvodnje zdrave hrane, po strogim ekološkim standardima. Vodi računa o kvalitetu zemljišta, čistoći vazduha, vode i ostalih uslova koji utiču na proizvodnju. zdrave hrane biljnog i životinjskog

– biofarminga) Osigurava kvalitet čitavog procesa proizvodnje zdrave hrane, po strogim ekološkim standardima. Vodi računa o kvalitetu zemljišta, čistoći vazduha, vode i ostalih uslova koji utiču na proizvodnju. zdrave hrane biljnog i životinjskog

– biofarminga) Osigurava kvalitet čitavog procesa proizvodnje zdrave hrane, po strogim ekološkim standardima. Vodi računa o kvalitetu zemljišta, čistoći vazduha, vode i ostalih uslova koji utiču na proizvodnju. zdrave hrane biljnog i životinjskog

porekla. Srbija ima veliki potencijal za izvoz organske hrane koja je sve traženija na svetskom tržištu.

STRUČNJAK ZA UNAPREĐENJE APLIKACIJA ZA MOBILNE TELEFONE

Razvija kompjuterske programe koji omogućavaju višestruku primenu savremenih mobilnih te-

lefona. Sve više poslova moguće je obaviti preko mobilnog telefona, počevši od proveravanja

bankovnog stanja, preko plaćanja računa, parkinga, kontrole stambenog prostora (pametne

kuće) i dr. Potreba za aplikacijama za tzv. smart (pametne) telefone raste, kako u svetu biznisa,

tako i u oblasti zabave. Predlažemo ti da se raspitaš o još nekim zanimanjima budućnosti.

Iako za mnoge od njih još ne postoje škole, tj. školski programi, naći ćeš načina da ne gledaš

sa strahom u budućnost.